ЁШ ЛЕНИНЧИ

Ўзбекистон ёшлари рўзномаси

1991 йил 18 октябрь Жума

№ 161 (14.836). Бахоси 10 тийин.

• АССАЛОМУ АЛАЙКУМ, АЗИЗ МУШТАРИЙ! • السلام عليكم، عزيز موشترى !

«ЁШ ЛЕНИНЧИ»: ҲИСОБ ОЧИЛДИ!

БУГУН қўлингизда тутиб турганингиз «Ёш ленинчи» оғирлиги қанчалигини биласизми? Унда эслатиб ўтамиз: 3,5 грамм. Ўнтаси, юзтасининг, минг, юз минг донасининг оғирлигичи? Ўнлаб, тонналарга баробар.

— Афсуски, (бунга ўзингиз ҳам шоҳидсиз) нашрлар хамиртуруши — қоғоз деганларининг нархи бир неча баробар ошиб кетди. Чоп этишга сарфланаётган харажатлар, обуна нашрларини тарқатиш қийматлари ҳам бундан мустасно эмас.

Зеро, бозор иқтисодиёти шароитида фақат иқтисодий жиҳатдан бақувват рўзномаларгина яшаб қолиши мумкин. Савол туғилади: **«Ёш ленинчи» яшаб қоладими ёки йўқми?** Албатта яшаб қолади. Лекин бу, азиз муштарийлар, сизларнинг мададингиз, қўллаб-қувватлашингизга ҳам кўп жиҳатдан боғлиқ. Нимани назарда тутаётганимизни тушунган бўлсангиз керак. Қолаверса, бу ҳамкорлик икки томонлама манфаатли бўлади. Яъни, энди сиз бевосита ёки ўзаро шартнома асосида рўзномамиз ҳисобига маблағ ўтказиш, ёҳуд турли-туман билдирувларни эълон қилиш йўли билан уни амалга оширишингиз мумкин.

Хуллас, корхона ва ташкилотлар, хўжаликлар ва муассасалар, шунингдек, тижорат билан боғлиқ бўлган бошқа идоралар ўз хизмат турларини, маҳсулотларини, буюмларини рўзномамиз саҳифаларида кўз-кўз қилишлари учун имконият бор. **«Ёш ленинчи» эса шартнома тузишни истаган жамоалар билан яқиндан ҳамкорлик қилиш, уларнинг ишбилармонлик фаолиятини ўзаро келишув асосида ёритишга тайёр.**

Ўйлаймизки, Ўзбекистон мустақиллигини амалда мустаҳкамлашни истаган, миллат равнақи ва камолоти учун қайишадиган ҳеч бир кимса бу хайрли ишдан четда қолмайди. Рўзнома жамоаси бундан буён ҳам ана шу эзгу мақсадлар йўлида меҳнат қилиб чарчамайди.

«Ёш ленинчи» ҳисобига хайрия қилган мухлислари, ташкилот ва муассасаларнинг номларини рўзномамиз саҳифаларида мунтазам эълон қилиб борамиз.

Бизнинг ҳисоб рақамимиз:

№ 000363203. САНОАТ-ҚУРИЛИШ БАНКИНИНГ ТОШКЕНТ ШАҲАР БОШҚАРМАСИ. МФО 73430. КОД 734309.

Шу сонга хабар

ДАВЛАТ БОЖИ ТУҒРИСИДА

ЎЗБЕКИСТОН Республикаси Президенти давлат божи тўғрисида фармон қабул қилди. Ўзбекистон Республикаси ҳакамлик судлари ҳақида қонун қабул қилингунга қадар қуйидагилар белгилаб қўйилди:

Ўзбекистон Республикаси ҳакамлик судларида кўриб чиқиладиган ишлар бўйича давлат божи Ўзбекистон Республикасининг республика бюджети даромадига тўланади ёки ундириб олинади.

Ўзбекистон Республикаси олий ҳакамлик судига ушбу фармонни мустақил республикалар (давлатлар)нинг тегишли ҳакамлик органларига маълум қилиш топширилди.

Ушбу Фармон 1991 йил 1 ноябрдан бошлаб кучга киради.

Эшитдингизми, ўқидингизми?

ШОИР ИККИ ТОННА ҚОВОҚ ТУҲФА ҚИЛДИ

● ШОИРЛАР фақат ижод қилади, шеър ёзади деб ўйлайсизми! Кўпчиликнинг фикри шундай. Кузбасслик таниқли шоир Владимир Ширяев фақат назмдагина эмас, балки деҳқончиликда ҳам самарали «ижод» қилишни амалда кўрсатди. У яқинда ўзи етиштирган селитрасиз 2 тонна қовоқни Кемероводаги «Золотая осень» дўконига топширди. Килосига бир ярим сўмдан пул тўлаб олаётган харидорлар шоирга раҳматлар айтишмоқда.

«ОРОЛ, ТИКЛАН!» — ЯНГИ РЎЗНОМА

● ҚОРАҚАЛПОҒИСТОНДА «Орол, тиклан», рўзномаси чиқа бошлади. Орол денгизи ва Амударёни ҳимоя қилиш уюшмасининг нашри Орол бўйида экология ҳолатини барқарорлаштиришга кўмаклашиши лозим.

ДИПЛОМАТИЯ МУНОСАБАТЛАРИ ЎРНАТИЛДИ

● ШЎРО Иттифоқи билан Латвия жумҳурияти элчихоналар даражасида дипломатия муносабатлари ўрнатиш ҳақида бир битимга келдилар. Бугун Москвада СССР Ташқи ишлар вазири Борис Панкин билан Латвия дипломатия маҳкамасининг бошлиғи Янис Юрканс бир-бирларига тегишли ноталарни топширдилар.

НАТО СЕССИЯГА ТАКЛИФ ЭТИЛДИ

● БУГУН Ригада чиқадиган «Диена» рўзномасининг хабар қилишича, Латвия, Литва ва Эстония Мадридда ўтаётган Шимолий Атлантика блокининг сессиясига кузатувчилар тариқасида таклиф этилди. Латвия Олий Кенгаши мудофаа ва Ички ишлар комиссиясининг раиси Талавс Юндзиснинг гапига қараганда, Латвия «Муайян хавфсизлик кафолатларини олиш учун бу блокда ўз ўрнига эга бўлишдан манфаатдор».

ЯНА УЧ ИМЗО

ЕВРОПАДА хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгашнинг якунловчи Акти остига яна учта имзо қўйилди. Латвия, Литва ва Эстония давлатларининг бошлиқлари Анатолий Горбунов, Витаутас Ландсбергис ва Арнольд Рюйтель бир кун аввал бу ерга ташриф буюриб мана шу муҳим халқаро ҳужжатни ўз мамлакатлари номидан имзоладилар.

АЖНАБИЙ МУТАХАССИСЛАР ДАРС БЕРИШМОҚДА

ТОШКЕНТ давлат иқтисодиёт дорилфунунида Норвегиядан келган бозор муносабатлари соҳасидаги етакчи мутахассислар — олий тижорат мактабининг ректори профессор Войе Харл билан шу ўқув юртининг профессори Арно Сунберк, «Вест интернейшенел паблишинг» фирмасининг президенти профессор Енс Якобсон шартнома асосида бошлаган ишни тугалладилар. Бир ҳафта давомида улар инглиз тилида бозор иқтисодиётининг энг муҳим муаммолари юзасидан машғулотлар ўтказдилар.

Даставвал, энг истеъдодли талабалар — асосан халқаро иқтисодий муносабатлар факультетидан танлов асосида ажратиб олинди. Улар муаллимлар ва аспирантлар билан биргаликда бизнес мактабини ҳосил қилдилар.

Бундан аввал Америко Қўшма Штатларидан келган мутахассислар — профессорлар Дональд Андерсен, Роберт Аллисон ва Барри Кинг бир ой давомида ана шундай бизнес мактаби машғулотларини ўтказган эдилар. Яқин келажакда бошқа мамлакатлардан таклиф этилган етакчи иқтисодчилар иштирокида яна бир неча мана шундай машғулот ўтказишга қарор қилинди.

Бизнес мактаблари бўлажак иқтисодчилар тайёрлашни такомиллаштириш юзасидан халқаро иқтисодий муносабатлар факультетида қилинаётган ишнинг бўғинларидан биридир. Факультет олдига қўйилган вазифаларнинг руҳи шундай иш қилиш зарурлигини тақозо этди. Факультетни битириб чиқувчилар Ўзбекистонда тобора кўпайиб бораётган қўшма корхона ва фирмаларда меҳнат қилишлари, халқаро бозорда иш юритаётган турли ташкилотлар манфаатларини ҳимоя қилишлари, хорижий бизнесменлар билан музокараларда қатнашишлари лозим. Мана шуларнинг ҳаммаси одатдаги ўқув дастури билан чекланмасдан талабаларнинг ишбилармонликни ривожлантиришда, бозор тадбирларини самарали ўтказишда турли мамлакатларнинг тажрибаси билан яхшироқ танишиш имконини берадиган йўлларни излашни талаб қилиши табиий.

(ЎзТАГ мухбири).

Бугуннинг гапи

Аҳмаджон МЕЛИБОЕВ

ТУҒИЛМАГАН ҚУЁННИНГ ГЎШТИ

Халқимизнинг «Қирқ ёлғон» деган эртаги бор. «Онамдан туғилган вақтимда мен ёлғиз эдим, — дейди подшога куёв бўлмоқчи бўлган йигит ёлғонни дўндириб, — Ўла-ўла охири учта қолдик: биримиз кўр, иккинчимиз шапкўр, учинчимиз эса ширяланғоч эдик. Бир сафар учовлон овга чиқдик. Ҳали ўсмаган ўтлоқда туғилмаган қуённи кўриб қолдик. Кўр уни кўриб қолди, шапкўр ўлдирди, ширяланғоч эса этагига солиб кўтариб олди. Қуён олтмиш беш ботмон гўшт, етмиш ботмон ёғ қилди...».

Эртакларда бўладиган бундай ёлғонларни ёшлигимизда кўп ўқиганмиз. Аммо бир замон келиб, ўргилайин ундан, ҳаммаёқни ёлғон босиб кетади, ёлғончининг иши юришиб, ростгўй кулгига қолади, деб сира ўйламаганмиз.

Қайта қуриш шарофати ила шундай замон келди. Ёлғон — бу жуда ҳам ёмон нарса эмаслигига ҳаттоки кўника бошладик. Бир ёш йигит ҳали-вери гилам сотиб ололмаслигига кўзи етгач, ширяланғоч хона деворининг бир томонига ловуллаб турган туркман гиламининг расмини чиздирибди. Иккинчи томонда чинни идишлар лиқ тўла жавоннинг расми. Кўрган кишининг кўзи қувонади. Ана фаровонлигу мана фаровонлик. Ошхонага иккита «ЗИЛ» холодильнигининг расми ишланса, кираверишга Бельгия пальтолари «илиб» қўйилса, ҳовли деворида бўрдоқига боқилаётган беш-ўнта қўй, бир жуфт новвос қиёфаси акс этса, дарвозахонада яп-янги «Мерседес» кўзга ташланса, хотин, бола-чақа суратда кулиб турса — олам гулистон, шундай кунларга етказганига шукур, дея қайта қуриш шаънига «дуолар» ўқиб бемалол яшайвериш мумкин.

Аммо масаланинг кўнгилга андек хавотир соладиган бир жиҳати ҳам бор. Яъни ёлғончилигимизнинг сифати масаласи. Ёлғон бечоранинг ҳам шўрини қуритиб юбормадикми, дейман-да! Немислар совет пионерларига ҳам кулги бўлишларини билишганида қирқ биринчи йили уруш бошлашмас эди, деганларидай, ёлғон ҳам бу аҳволга тушишини билганида, қўй-е, дея бошқа бир ишнинг этагидан тутган бўлармиди?

Сифатсиз мажлисда ўтириш мумкин, ҳеч бўлмаса ухлаб қоласиз. Сифатсиз буйруққа чидаса бўлади, яъни бажармайсиз-қўясиз. Сифатсиз ашулани эшитмаслик имкони бор — телевизорни ўчирсангиз бас.

Ғараз, ҳасад тусини олаётган иғвогарона ёлғонга-чи?

Кейинги пайтларда марказий матбуотда Ўзбекистонга бағишланган бир қатор туҳмат мақолалар босилиб чиқди. Радио ва телевидениенинг бизга бўлган ғаразли эътибори ҳам ортиб бормоқда. Аслида бундан ранжимаслигимиз керак. Ўзбекистонда қўлидан ёзиш келадиган, иттифоқ минбарига чиқа оладиган қаламкашлар, адиблар йўқми? Албатта, бор. Аммо биз жим турибмиз, бир-биримизга нуқул гап уқтираётирмиз, холос. Овозимиз ташқарига чиқмаяпти, яъни ёмон қўшнини уйимизнинг ичида бoплаб муҳокама қилаяпмиз, холос. Шундай экан, айбни ўзимиздан ҳам ахтаришимиз керак.

Марказий телевидение «Андижон ва Наманганда мусулмонларнинг ғалаёнлари бўлиб ўтмоқда» деган уйдирмани бутун мамлакатга тарқатганида ушбу сатрлар муаллифи бир гуруҳ таниқли адиблар билан Наманганда эди. Биз ваҳимали ғалаёнга эмас, яхши кайфиятга, меҳнат маромига, куз тўйинчилигига гувоҳ бўлдик. Гина-кудуратлар унутилгани, мустақиллик шарофати ила ажиб бир якдиллик вужудга келаётгани ҳаммамизни қувонтирди. Шундай бир пайтда марказнинг қасддан тўқиб чиқарилган иғвоси тарқалди.

«Известия» мухбири В. Вижутовични истеъдодсиз дейиш қийин. Унинг куюнчаклик билан ёзилган бир неча мақолалари, асосли мулоҳазалари бор. Аммо бу ҳамкасбимиз кейинги пайтларда бутун Ўрта Осиё тақдирини башорат қилиб, ўзига хос «донишманд»ликка даъво қилмоқдаки, бунга ажабланмай илож йўқ. Энг ачинарлиси, ақллилик балосига гирифтор бўлганми, хаёлига нима келса тап тортмай ёзиб ташламоқда. Газетанинг 7 октябрь сонида В. Вижутович Ўзбекистондаги оппозиция Президент Каримовдан Қуръонни қўлига ушлаб қасам ичишни талаб қилди, деб ёзди. Ўша машҳур сессия иштирокчиси сифатида ўйланиб қолдим: бу қадар тубан кетишдан мақсад нима? Президентни обрўсизлантиришми, дин аҳилларини ёмонотлиққа чиқаришми ёки жумҳуриятда энди-энди қарор топаётган фикр эркинлигини оёғидан тортишми?

Менингча, учаласи ҳам. Президентнинг айби — Мустақиллик эълон қилгани, марказнинг Ўзбекистон манфаатларига мос келмайдиган кўрсатмалари, қарорларига қўшилмаётгани, мустақил ташқи сиёсати.

Диндорларнинг айби — улар оллоҳга шукроналар айтиб, исломий ҳақ-ҳуқуқларига эга бўлаётганлари, шунча йил таҳқирланганлари, хўрланганлари барҳам топаётгани. Бир ёқда черковлар эъзозланиб, бир ёқда мачитлар бузилаётганида, биз замон шу экан, дея тишимизни-тишимизга қўйиб турдик. Бугун бўлса улар тишларини ғижирлатиб қолишди.

Фикр эркинлигига келсак, бу ҳам марказни бироз хавотирга солмоқда. Яъни, биз рус демократларининг адолатли курашларини ўтган асрда ҳам, неча ва бугун ҳам қўллаб келдик ва бундан буён ҳам қўллайверамиз. Аммо демократлар собиқ иттифоқ мол-мулкининг ягона меросхўри — бу Россия, бундан буён ҳамма тизгинлар улуғ Россия қўлида бўлади, айтганимиз айтган, деганимиз деган, дейишса, бунга мутлақо қўшила олмаймиз. Халқимиз ёмғирдан қутулиб, қорга тутилишни истамайди.

«Известия» коммунизм билан ислом байроқларини қиёслаб ўзича башорат қилган куни марказий телевидениеда «От семи и старше» деб номланган кўрсатув намойиш этилди. Айтиш лозимки, кўрсатув муаллифлари қайта қуриш болаларининг бугунги мураккаб дунёсини очишда анча маҳорат кўрсатганлар. Жамиятда ҳукм сураётган бошбошдоқлик, жиноятчилик, ўғирлик, порахўрлик, қимматчилик ва қаҳатчилик ёш гўдакларга ҳам таъсир кўрсатганлиги ғоят ишончли лавҳаларда акс эттирилган. «Ўлим нималигини биласанми?» — «Биламан, — дейди ёш қизча, — мен ўлдирилган одамларни кўрганман. Қотиллар уларни ўлдириб, уйларини ёқиб кетишди». — «Қайта қуриш тўғрисида нималар дея оласан?» — «Қайта қуришми? Ҳе, нима кераги бор. Бизга икра бермай қўйишди-ку», — дейди бошқа бир қизча. — «Сен кўчага чиққани қўрқмайсанми?» — сўрайди «бирданига» мухбир беш-олти ёшли қирғиз боладан. — «Қўрқаман. — «Нега?» — «Чиқсам ўзбеклар келиб сўйиб кетишади-да...» Экранда болакайнинг қўрқув босган кўзлари.

Шу эшиттиришдан кейин «Фаввора» фильми намойиш этилди. Унда чўлдаги сокин ҳаёти ногаҳон бузилган бир оқсоқолнинг рус йигитига турмушга чиқиб пойтахтда яшаётган қизи ёнига келиб яшаши воқеалари акс эттирилган. Фильм қаҳрамони — оқсоқол чол куёви уйида номоз ўқийди ва ҳаммага кулги бўлади. Чунки намоз жараёни калака қилиб, масхаралаб суратга олинган. Чол ролини ижро этувчи актёр Қуръон сураларини палапартиш, чала-чулпа, бирини иккинчисига, иккинчисини учинчисига тўғри келган жойидан улаб «Аллоҳу акбар. Аллоҳу акбар. Бисмилла раҳмон раҳим. Қулфу валлоҳу аҳад, лам ялид. Сами аллоҳу мал ҳамида. Раббика раббил. Аллоҳу акбар...» тариқасида «намоз» ўқийди ва ёш марксист набираларининг кулгисига сабаб бўлади.

Мусулмон олами қадриятларини атайлаб ерга уриш ҳоллари биргина «Фаввора» фильмида мавжуд эмас. «Комсомольская правда» яқинда «Амстердам шаҳри бутун дунё фоҳишаларининг муқаддас Маккасига айланган», деб ёзди. Бу ифлос сўзлар муаллифларини, илоҳим, Маккатиллонинг руҳи урсин!

Хуллас, ўзлигини таниётган халқимизнинг мустақиллик иродасига қарши, тилимиз ва имонимиз тикланаётганига қарши иғвогарликлар турлича кўринишларда давом этмоқда.

Хўш, яна нима қолди? Август ойида Россия парламентига бостириб кирмоқчи бўлганларнинг «кўпчилиги ўзбеклар» эканлиги айтилди. Бухорода ишратхона очилганлиги айтилди. Русларни «ҳайдаётганимиз» ёзилди. Ҳали фош этилмаган ўзбек миллионерларининг илонлар қўриқлаб ётган олтинлари ёзилди.

Ҳеч нима қолмади чоғи. Йўқ, бор экан.

Станислав Говорухиннинг «Бундай яшаш мумкин эмас» номли фильми марказий телевидение орқали намойиш этилди. Фильмдан сўнг муаллиф телетомошабинларнинг саволларига жавоб қайтарди. Эҳ содда одам, дейман ўзимга ўзим, юқоридаги гапларингни қўй, туҳмат, иғво, ҳақорат деганлари мана бунақа бўлади. Ҳали туғилмаган қуённи тутиш, ҳали йўқ пашшадан фил ясаш мана бундоқ бўлибди.

Говорухин очиқдан-очиқ дод солди. Войдод, эҳтиёт бўлинглар, эшикларни ёпинглар, қуролланинглар. Болаларингизни бўрибосар қилиб тарбияланглар. Озиқ-овқатни ғамланглар. Тайёрланинглар...

Эмишки, ўзларини мустақил деб эълон қилган жумҳуриятлар ғоят хавфли эмиш. Улар ядро қуролига эга бўлганмишлар. Саддам Ҳусайн неча йиллар давомида қилолмаган ишни Нурсултон Назарбоев икки секундда ҳал қилиб қўйганмиш. Ана энди атом бомбаларига эга мусулмонлар эрта-индин дунёни остин-устун қилиб юборишлари мумкин эмиш. Ўрта Осиёда яшаётган русларнинг аҳволи вой эмиш. «Ҳали улар (яъни биз: ўзбеклар, қозоқлар, қирғизлар...) рус аёлларининг қоринларини ёриб ҳали туғилмаган чақалоқларини қиличдан ўтказишса ажаб эмас...»

Яқинда Говорухиннинг олдидан ҳарбий хизматчилар тушган машина ўтиб қолибди Мундоқ қараса, ёпирай, олти солдатдан бор-йўғи иккитаси ўрис эмиш! Войдод, дейди у бошини чангаллаб, — бу қанақа бедодлик, ахир, бунақада сал ўтмай бутун армияни Ўрта осиёликлар босиб кетади-ку!

Йўқ, жаноб Говорухин, армияни Ўрта осиёликлар босиб кетмайди. Сиз мутлақо ташвишланманг! Чунки масаладан айни шундоқ ташвишга тушган биродарларингиз бу «бедодлик»нинг олдини боплаб олишмоқда: Ўрта Осиё шаҳар ва қишлоқларига ўша сизни ташвишга солган ноўрис болаларнинг темир тобутлари пешма-пеш келиб турибди. Кечагина ҳарбий хизматга бир олам умид билан отланган навқирон йигитларимизнинг мажақланган, калтак зарбидан аъзойи бадани мўматалоқ бўлиб кетган мурдаларини кўриш нақадар даҳшатли. Ҳамроҳлик қилиб келган ҳарбийларнинг тушунтиришларини тинглаш эса янада оғир: «Болангиз ўзини ўлдирди», «Болангиз ўзини осди», «Болангиз билмасдан электр симини ушлаб олибди...»

Йўқ, эй сиз, Говорухин ва говорухинчилар, одам боласи бекордан-бекорга ўзини-ўзи осмайди, ўлдирмайди. Сизларни ташвишга солаётган ўша ранглар, ориқ ўрта осиёликлар ҳамма нарсага — очликка, қийинчиликка чидайди, ахир уларнинг бутун ҳаёти шундай-ку! Аммо хўрликка, маънавий қийноққа дош бериш қийин.

Армияда ўрис миллатига мансуб болаларнинг камайиб бораётганлигига келсак, бу бизнинг айбимиз эмас. Не-не оталар Ватанни ташлаб Ўрта Осиё кенгликларида сандиғиб юришган экан, шундай бўлади-да, ахир.

Ўша куни тонггача ухламай чиқдим. Хаёлларим алғов-далғов бўлиб кетди. Ўйладим, ўйладим ва охири Станислав Говорухинга... раҳматлар айтдим! Фарғона, Ўш, Наманган фожиалари илдизларини очиб берганингиз, не-не ҳукумат комиссиялари ечолмай ётган жумбоқни икки секундда ечиб ташлаганингиз учун, минг раҳмат!

Туғилмаган қуённинг гўшти деб мана буни айтадилар.

Очиғи ота-боболаримиз, авлод-аждодларимиз қадрлаган хайр-эҳсон ишларининг тикланаётганлигидан хурсанд бўласан киши. Чунки жабр тортаётган халққа кўмак бериш, мурувват кўрсатиш ҳам одамгарчиликнинг олий бир кўринишидир.

Яшириб бўладими, Орол қўлдан кетди. Уни бой бердик. Қуриган ўзанларга қайтадан ҳаёт ато этиш устида бўлаётган баҳс-мунозаралар эса ҳануз давом этади. Қани энди гап-сўзлар билан баҳри уммонимизни тўлдира олсак. Аммо эътироф этмоқ керакким, денгиз бўйида яшовчиларга қўлидан келадиган ҳар бир корхона, ташкилот, давлат ёрдам беришга тайёрлигини изҳор этаяпти. Экологик ҳуруж туфайли азият чекаётган бечора халқда нима айб?! Улар ҳам дунёга бир умид келишган. Минг бир орзу ҳаваси бор. Қиз узатиш, ўғил уйлантириш дегандек.

Афсуски, бунга табиат зуғумига гирифтор бўлганларнинг ҳаммасининг ҳам шароитлари етмайди. Бирининг уйида хасталик ҳукмрон, бошқасида маблағ оз.

Ана шуларни эътиборга олган ҳолда Оролни асраш қўмитаси Хоразм халқига кўмак беришни лозим топди. 400га яқин ногирон болалар, оналар, саломатлигини йўқотган қарияларга иссиқ кийимлар совға қилинди. Муҳтожларга тиббий муолажа ҳамда концерт программаси намойиш қилинди.

Акция иштирокчилари Қорақалпоғистон, Бухоро, Самарқанд шаҳарлари аҳолисига ҳам хайр-эҳсон қилдилар.

СУРАТДА: халқ табиби Мирзакарим Норбеков даволаш сеанслари ўтказмоқда.

Қ. ОТАЕВ суратга олган. (ЎзТАГ).

АГАР КЕЛАЖАКНИ ЎЙЛАСАК

ЖУМҲУРИЯТ ҚАШШОФЛАРИ, КАШШОФ ХОДИМЛАРИ, МАКТАБ ВА БОЛАЛАР ТАШКИЛОТЛАРИ РАҲБАРЛАРИ, ОТА-ОНАЛАРГА

Болалар, ўсмирлар ва катталарнинг янги оммавий ташкилотига пойдевор қўйилганига ҳам бир йилдан ошди. Биз ўз Уставимизда ташкилотимиз эзгулик, адолат ва умуминсоний қадриятлар асосида ҳаракат қилувчи инсонпарвар ташкилот эканлигини маълум қилган эдик.

Бугун ана шундай фазилатларга асосланган ташкилотимиздан бутунлай воз кечишга сабаблар йўқ. Ўзбекистон кашшофлар ташкилоти қонуний асосда рўйхатдан ўтган ва у ҳаракат қилмоқда. Ҳозирги кунда мамлакатимизда турли ўзгаришлар юз бермоқда. Жумҳуриятимиз ҳаёти ҳам ўзгармоқда. Болалар ва катталар ҳаётига таъсир этувчи кўплаб янги ва муҳим қарорлар қабул қилинмоқда. Бундай ўзгаришларни биз ҳам ташкилотимиз фаолиятига киритамиз.

Бундай пайтда қайси йўлни танлаган маъқул? Саволлар жуда кўп. Болаларга қайси мафкуравий йўналишни кўрсатган афзал? Нималарни ҳаракат асоси қилиб олиш керак? Ана шу саволларга жавоб топишга қийналаётган минглаб болалар жамоалари бугун ҳаракатдан тўхтаб турибди. Келинг, ўйлаб кўрайлик-да, биргаликда шу саволларга жавоб топайлик.

Бундай ўзгарувчан даврда, бугунги кунда болаларни ҳеч қандай болалар уюшмасисиз қолдиришимиз тўғрими? Фақат жамоада тарбия топган кишигина ҳақиқий инсон бўлиб етишади, деган ҳақиқат тўғри деб ўйлаймиз. Ана шундай жамоада болалар ўзларининг энг гўзал дамларини — болаликни қизиқарли, ёрқин, фаол яшаб ўтишларини таъминлаш эса катталарнинг вазифаси. Жамият эса болалар ҳақиқатан ҳам ўзлари мустақил бирон иш қила олишлари, ўзгартиришлари, қуришлари мумкинлигини ҳис қилиши учун бор кучни аямаслиги лозим. Бир сўз билан айтганда, болаларнинг ўз ташкилотлари бўлиши даркор.

Шунинг учун ҳам биз янгича болалар ҳаракатини тузиш тарафдоримиз ва жумҳуриятдаги болалар ташкилотини Ўзбекистон болалар ва ўсмирлар уюшмасига айлантириш керак, деб ўйлаймиз.

БИЗНИНГ ТАКЛИФИМИЗ:

— жумҳуриятимизнинг етук фуқаросини вояга етказишни ўз мақсади деб билган, қизиқишига қараб болалар ва ўсмирларнинг турли жамоаларини жамлаган болалар ва ўсмирлар уюшмасига жамоат — давлат муассасаси сифатида қаралсин;

— шу йилнинг ноябрь ойида чақирилиши мўлжалланган жумҳурият кашшофлар ташкилотининг фавқулодда слётида уюшманинг ҳуқуқий асослари ва бошқа юридик томонлари аниқлаб олинсин;

— барча ишларда ҳар қандай сиёсий қараш ва сиёсий фикрлардан четлаган ҳолда болалар қизиқиши ва истагига қаралсин;

Таклиф этилган уюшма қандай ном билан юритилишидан қатъи назар, болалар билан ишлашнинг барча услуб ва йўналишлари қамраб олиниши керак. Худди шунинг учун ҳам жумҳуриятдаги ҳар бир дружина ва болалар жамоаларининг ташкил этилишига бағишланган ўз умумий сборлари ва йиғилишларини ўтказишлари, жамоанинг мақсади, номи, қонунлари, символикалари ва ҳоказолари ҳақидаги тавсияларини ишлаб чиқишлари керак бўлади. Жумҳурият Кенгаши ҳар бир жамоага ана шундай танлов ҳуқуқини беради.

Бугун биз болаларни кундалик муаммолардан халос этолмаймиз. Барча керакли нарсалар билан таъминлай олмаймиз. Аммо болаларни виждонан бир-бирларини ҳурмат қилиб яшашга, меҳрибон, ғамхўр, билимдон бўлиб вояга етишишларига, катталарнинг тажриба ва ишларини, миллий қадриятларни ҳурмат қилишни ўргата оламиз. Биз уларга ҳаётий муаммоларнинг қайнаган даврида ўз йўллари, ўз мавқеларини топишда кўмаклаша оламиз. Худди шу янгиланган болалар ҳаракатининг иш йўналиши бўлиб қолмоғи керак.

Ўзбекистон кашшофлар ташкилоти жумҳурият Кенгаши ушбу Мурожаатноманинг барча болалар ташкилотларида муҳокама қилинишини мақсадга мувофиқ деб билади.

Ўзбекистон кашшофлар ташкилоти жумҳурият Кенгаши Бюроси.

Муҳарририятдан: Юқорида қайд этилган муҳим масалалар бўйича ўз фикр-мулоҳазаларингиз, таклифларингизни бизга ёзиб юборинг. Бўлиб ўтган йиғилишлар, муҳокамалар тўғрисида маълумот берасиз деган умиддамиз.

Шошилинч боғланиш учун телефон: 32-58-48.

Жумҳурият янгиликлари

«СПУТНИК» ихтисослаштирилган илмий техникавий хизматлар маркази ўзининг энг фаол ходимларидан икки кишини Сочига йўлланма билан мукофотлади. Йўлланмалар оилавий бўлиб, уларга ҳақ тўлашни марказ тўла ўз зиммасига олди. Барқарор олинаётган фойда бу йўлланмаларни олиш учун маблағ топиш имконини берди.

Бунинг ҳайрон бўладиган жойи йўқдек кўринади, лекин бу йўлланмалар теккан кишилар «Спутник»нинг штатида туришмайди. Қолган кишилар каби улар ҳам бошқа ташкилотларда меҳнат қилишади. Бу ерга эса улар шартномалар асосидаги буюртмаларни бажариш учун жалб этилади ва муваққат ижодий жамоалар сифатида иш кўради.

Марказ раҳбарлари ҳаражатлар моддасига энг яхши ходимларни худди ана шундай тарзда рағбатлантиришни кўзда тутувчи бандни ҳам киритиш ниятидалар.

ТЕРМИЗДА очилган семинар бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида корхоналар фаолиятига бағишланган. Уни Сурхондарё вилояти ижтимоий-сиёсий маркази ташкил этди. Семинарда иштирок этиш учун корхоналар, вилоят ташкилотлари ва муассасалари раҳбарлари ҳамда мутахассислари таклиф этилган. Улар Москва ва Санкт-Петербург олимларининг туркум лекцияларини тинглайдилар, тижорат амалий ўйинларида иштирок этадилар. Тингловчилар семинарда иштирок этганликлари ҳақидаги гувоҳнома билан бирга бозор муносабатларига ўтиш хусусида жумҳуриятда нашр этилган ҳужжатлар мажмуини ҳам оладилар.

ШАҲРИСАБЗ пиллачилик фабрикасидаги пиллани буғлаш машиналари ва бошқа хорижий техника пухтароқ ишлай бошлади. Бу корхонанинг «Гунзе» Япония фирмаси билан бевосита тузган битимининг натижасидир. Шаҳрисабзликлар ишлаб чиқариш чиқиндиларини Бельгияда сотиш ҳисобига ишлаб топаётган валютага «Гунзе» фирмаси Японияда тайёрлаган асбоб-ускуналарни эҳтиёт қисмлар билан таъминлаш мажбуриятини ўз зиммасига олдилар.

Шу тариқа йилига юз миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарадиган фабрика учун қийин муаммо ҳал этилди. «Гунзе» билан бевосита шартнома эса шаҳрисабзлик пиллакашларга фақат 300 минг долларга тушади.

Нуқтаи назар

КАСАЛНИ ЯШИРСАНГ...

ЧОРИЗМ ДАВРИДАЁҚ Ўрта Осиёни Россиянинг умрбод мустамлакасига айлантириш режаси тузилган эди. Бу режани ҳимоя қилиш инқилобдан кейин ҳам ўз моҳиятини ўзгартирмади. Дунёга довруғ таратган маърифатпарвар олимларни, саркарда-ю, давлат арбобларини етиштирган буюк халқни ялпи саводсизга чиқариб, ҳатто ўзини-ўзи бошқара олмайди дейишгача бордилар. Бир ярим асрдан буён табиий бойликларимиз, етиштирган ноз-неъматларимизни ҳисоб-китоб қилмай ҳақиқий мустамлакачи сифатида ташиб кетибгина қолмай, ишлаб чиқариш соҳаларида адолатсизликлар қилдилар. Шунинг натижасида маҳаллий миллатлар яшайдиган жойларда ишлаб чиқарилган маҳсулотлар жаҳон бозорида қанчалик қимматбаҳо бўлмасин, иккинчи даражали деб баҳоланиб, бу жойлар таъминотига аҳамият берилмади. Иш ҳақи кам бўлганлиги сабабли ҳаёт кечириш даражаси оғирлашди.

Шу кунга қадар Туркистон халқи тақдирини оғаларимиз ҳал қилиб келди. Миллий манфаатини кўзлаб бош кўтарган киши миллатчи ва халқ душмани бўлди. Ўзбеклар ишини қўя турайлик, ҳатто пахта ишида ҳам худди ана шундай миллатчилик ва маҳкамачилик ҳуружлари сезилиб турди. Масалан, ҳаммага маълумки, комфирқанинг барча бўғинидаги иккинчи котиблик вазифасида ишловчи раҳбарларимиз ҳам бевосита пахтадаги қўшиб ёзиш ишларига қўмондонлик қилишган, аммо уларнинг биронтаси бу ишда гуноҳкор, деб айбланмади, ҳатто тергов ҳам қилинмади. Фақат бошқа миллат вакиллари бўлган ҳамма бўғиндаги раҳбарлар жавобгар қилинди, авахтага тиқилди. Масалан, Гдлян ва Ивановларга йўл-йўриқ кўрсатиб турганлардан бири Догонкинга ўхшаш кимсалар сессия у ёқда турсин, Олий Кенгашнинг қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари қўмитасида суҳбатдан ҳам ўтмасдан жумҳурият халқ назорати қўмитасининг ўринбосари бўлиб икки йилдан буён ишлаб юрибди. Мен бу мулоҳазаларим билан бутун бир рус халқини ёки бугунги демократик Россияни қораламоқчи эмасман. Ҳозирги кунда ҳар бир жумҳурият ўзининг мустақиллик йўлини танлаб олмоқда.

Мен депутатлик кундалик дафтаримни варақлар эканман, ҳар бир сессияда айтолмай қолган фикр ва таклифларимни кўриб қийналаман ёки айтилган тақдирда ҳам инобатга олинмаган мулоҳазаларим жуда кўп. Ўзбек тили давлат тили деб қабул қилинганига қарамай ҳалигача Олий Кенгашдаги кўпгина қонунлар ҳамон рус тилида тайёрланмоқда. Фарғона, Ўш, Паркент воқеаларини ўрганиш, ҳақиқатни қарор топтириш йўлида комиссиялар туздик, аммо барча ҳаракатларимиз бесамар қолди. Ҳамон водийда, Паркент ва Ўшда қурбон бўлганлар ҳунига жавобгар одамлар топилгани йўқ. Халқ ноиби Турсунов Иномжоннинг Тошкентга йиғилишга келганида меҳмонхонада калтакланганлиги, тан жароҳати етказилганлиги ҳақида жумҳурият Прокуратураси шуғулланди, аммо натижалари ҳақида ҳисоб бермади. Қашқадарёлик халқ ноиби Шовриқ Рўзимуродовга ҳар хил айблар қўйилиб, 4 йилга озодликдан маҳрум этилди. Биз халқ ноибларини ҳимоя қилишни ўрганишимиз керак.

Ўзбекистон ўзини мустақил давлат деб эълон қилди. Бу тарихий воқеа! Аммо бу хабар юракларга қанчалик чуқур ҳаяжон солса, зиммамизга шунчалик катта масъулият юклаб турибди.

Энди муваффақиятсизлик сабабини бировдан изламай, ўзимиз тан олишимиз лозим бўлади. Очиғини айтиш керакки, Президентимиз И. А. Каримовнинг Ўзбекистон Комфирқасининг фавқулодда XXIII съездида айтганларидек, мустақилликка осонликча эриша олмаймиз. Юқоридан бўлаётган хуружлар, орамиздаги адоватларни ҳамжиҳатлик билан бартараф этмасак, армонда қоламиз.

Менимча, ҳукуматимиз бошқаруви тарихида ҳам, бугунида ҳам бир қусур бор, у ҳам бўлса бир ёқламаликдир. Биз қаршимиздаги куч, масала ёки воқеага ё қуллуқ қиламиз, ё ашаддий қарши чиқамиз. Бугунги кунда эса ўртадаги энг маъқул йўл муомала, ўз ҳақ-ҳуқуқларимиз ва манфаатимиз асосида келишув йўлини танлашимиз зарур. Афсуски, ҳозирги кунда ҳам ўша бир ёқламалиликнинг нафаси сезилмоқда. Катта-катта минбарлардан туриб, билиб-билмасдан Сахаровга нафрат тошини отдик, ҳар ким ўзи пиширган ошини ўзи есин, дедик. Оламшумул анжуманларимизда ҳам марказни қоралаб, ўзимизни оқлашдан нарига ўтмаяпмиз. «Улар ундай қилса, биз бундай қиламиз, кўрсатиб қўямиз», дейиш билан иш битмайди. Бугунги кунда қаршимизда марказ эмас, худди ўзимиз сингари мустақиллик, демократия ва поклаииш остонасида турган Россия турибди. Биз янги Россия билан ёки бошқа бирор давлат билан тарафкашлик қилишимиз асло мумкин эмас. Шуни очиқ тан олишимиз керакки, қўлга киритган мустақиллигимизнинг келиб чиқиши ҳам неча йиллардан бери қайта қуриш бизга чархлаб, пишириб берган муаммоларнинг ечими, давлат тўнтариши ва Россия инқилобининг маҳсулидир. Шундай экан, биз марказдан ва ичдан ўзимизга рақобатчилар излашдан кўра, барча имкониятларни бирлаштириш, илғор ғоявий кучларимизни жипслаштириш йўлларини топишимиз зарур.

Президентимизнинг ажойиб бир ибораси бор: «Янги иморатни тикламай туриб, эскисини бузиб бўлмайди. Йўқса бошпанасиз қоламиз». Биз мана шу иборага қўшимча қилиб шундай демоқчимиз: «Қурилаётган янги бинога эски иморатнинг пойдеворини ишлатмаслик керак». Бу фикрим мағлуб бўлган Ўзкомфирқага тегишлидир.

Рўй-рост айтишимиз керакки, бугунги кунда ноиблар орасида ҳам, раҳбарлар ва раҳбариятлар орасида ҳам тарқоқлик, тушунмовчилик, дилдан ҳар хил фикрлилик, юзида эса якдиллик, энг даҳшатлиси, шубҳа ва гумон, кўнгилдаги гапни ошкора айта олмаслик касали авж олган. Раҳбарларимиз танқиддан қўрқмасликларини жуда кўп марта айтадилар. Аммо, айримлари бунга амал қилмайдилар. Ҳайронман, нега ўз камчиликларимизни билишдан қўрқамиз. Шу тўғрида халқимизда «Ошинг ҳалол бўлса, кўчада ич» деган мақол бор. Ошкоралик йўқ ерда ҳақиқат бўлмайди, ҳақиқат йўқ ерда эса мустаҳкам давлат бўлмайди.

Қайта қуришнинг дастлабки кунларида жумҳуриятимизда пайдо бўлган ошкоралик ва демократиянинг шабадалари халқимиз кўкрагини бир мунча кўтариб, кўзини оча бошлаган эди. Бу ишда авангард бўлиб чиққан шоир ва ёзувчиларимиз, зиёлиларимиз халқимизнинг дардини очиқ айтиб, унинг ярасига малҳам бўлаётгандилар. Президентимиз ҳам зиёлиларни, улар кўтариб чиққан муаммоларига юз фоиз қўшилиб, «Ўз зиёлисининг, олими ва шоирининг, ёзувчисининг қадрига етмаган халқ ва раҳбар хор бўлади» деган эдилар. Ўша пайтларда ҳатто энг чекка қишлоқларда оддий деҳқон ёки ишчи ҳам ўз ҳақ-ҳуқуқини раҳбарлардан талаб қилишга, ўзи ҳам иш жойида ёки яшаш жойида бирор ҳақиқатни қарор топтириши мумкин эканлигига ишона бошлаган эди. Ва ҳаёт бир мунча изга туша бошлаган эди. Аммо бу кунларни кўролмайдиган баъзи кимсалар Президентимизни ёлғон маслаҳатлари билан чалғитдилар. У киши бу қабиҳ ишларнинг моҳиятига кеч бўлса ҳам тушуниб етди. Сўнгги сессия кимнинг ким эканлигини очиқ-ойдин кўрсатиб берди.

Муаммолар кўп, ҳаёт, кун кечириш оғирлашмоқда. Тўйларимиз сиртдан қараганда ҳамишагидек, ҳамма нарса тўкин-сочиндек ўтмоқда. Аммо тўйбошилар тўй нарсаларини қандай азоб ва сарсончиликлар билан топаётганликларини айтаверсалар, тоқат қилолмайсиз. Топилади, ҳамма нарса топилади. Фақат чайқовчида, таниш-билиш билан отасининг баҳосида топилади. «Бу давлатнинг эгаси борми ўзи? Нега нарсалар дўконларда эмас, чайқовчининг қўлида, уйида сотилмоқда? Ички ишлар ходимлари нима қиляпти?» деган гаплар ҳар қадамда эшитилмоқда. Аммо бу фарёдларга ҳеч ким қулоқ солаётгани йўқ, чунки бирорта раҳбар оддий халқи қаторида бозорга тушмайди, ғарибгина чўнтагидан пул чиқариб, чайқовчидан нарса сотиб олмайди, ҳеч бўлмаса битта сигарет олиб чекмайди. Бу қимматчиликнинг, хўжасизликнинг таъғи ҳамон оддий халқ бошида синмоқда. Бир килограмм ун бир сўм, гўшт 20—25 сўм, қанд 10 сўм, битта калиш 30 сўм, 1 метр духоба 80 сўм, арақ 30 сўм ва ҳоказо... Бу нарсаларнинг давлат нархи-чи, орадаги фойда кимнинг чўнтагига тушяпти? Кўпгина матбуот нашрлари, телевидение, радио эса гўё ҳаммаёқ гуллаб-яшнаётгандек, нуқул қўшиқ айтиб, тараллабедод қилишдан, дала ишлари кундалигидан бўшамайди. Қўшиқ ҳам қорни тўқ кишига ёқади. Халқимиз ҳозир матбуотдан Ватанимизда бўлаётган воқеаларни кўзгуда кўргандек билиб-кўриб олиши керак, улар ҳар кунлик сиёсий ижтимоий воқеаларни, нарх-наво ва бозорлар аҳволини ўрганиши керак.

Афсуски, аҳён-аҳёнда берилаётган бевосита мулоқот кўрсатувларига ҳам нуқул Халқ таълими ва Ижтимоий таъминот вазирликлари таклиф қилинади, холос. Аммо Савдо, Ички ишлар, Қурилиш, Ташқи ишлар ва бошқа вазирликларнинг ўз фаолияти тўғрисидаги ҳисоботларини ҳатто Олий Кенгаш сессияларида талаб қилиб ҳам эшита олмадик.

Жумҳуриятимизда, унинг ҳар бир каттаю-кичик нуқталарига ҳақиқий хабарлар ўз вақтида етиб бормаслиги халқимизнинг орасида турли миш-мишларнинг авж олишига сабаб бўлмоқда. Халқимиз маънавий қашшоқ деб жуда кўп ёздик, аммо унинг онгини ўстириш учун, мустақиллигини мустаҳкамлаш учун жуда кам амалий иш қиляпмиз. Биз ўз халқимизга фақат ишлаб чиқарувчи ва истеъмол қилувчи куч сифатида қарамаслигимиз керак. Халқимиз ғоят меҳнатсевар, ижодкордир. У ўзининг фикри, ақли, тажрибаси ва таклифлари билан жамиятни бошқаради, якка бошқарув ҳеч қачон, ҳеч қайси халқни истиқболга олиб чиқмаган.

Халқимиз азалдан бошига тушган кулфатни худодан кўриб, шукр қилиб келган, сабр-қаноат тўғрисида Қуръонда ҳам такрор-такрор ёзилган, шу сабаб ҳар қандай қийин шароитга ҳам қаноат қилиш қон-қонимизга сингиб кетган.

Сабрнинг ҳам чегараси борлигини биз раҳбарлар, ноиблар эсдан чиқариб қўйяпмиз. Ёки бўлмаса, донишмандлар айтганидек, танамиз бошқа бўлгани учун халқ дардини сезмаяпмизми? Нарх ошишидан олдин сайловчиларимиз ичида ойига бир килограмм гўшт сотиб олмайдиган оилалар бор эди. Нарх ошгандан кейин эса бу оилаларнинг аҳволи баттар бўлди. Аҳоли олдиндан оғир кунларига йиғиб қўйган бор-будини ҳозиргача ишлатиб бўлди, энди нимани ейди, нимани кияди? Олдинда қиш, уйини қандай иситади?

Эскидан тўқилган жуда кўп эртакларда шоҳлар эски кийим кийиб, ҳеч кимга билдирмасдан ўз фуқароларининг фикрлари қандай эканлигини, қандай яшаётганликларини билиш учун қишлоқларда, шаҳар бозорларда айланар экан. Бизда эса раҳбар бўлган кишилар билан меҳнаткашлар орасида шундай девор пайдо бўлганки, ҳали-бери бу девор бузиладиган эмас. Бузилмаса ҳам керак.

КАСАЛНИ ЯШИРСАНГ, иситмаси ошкор қилади. Келинг, ўз дардимизни ўзимиз ўз вақтида даволайлик, йўқса, бу дард тузалмас дардга айланиши турган гап.

Тошпўлат ЖЎРАЕВ,
Ўзбекистон халқ ноиби.

Ушбу суратнинг орқа томонидан қуйидагича маълумот олдик: «Фарғона вилоятининг Қувасой чинни заводи бухгалтерлар штати уч мартага қисқарди. Энди уларнинг ўрнини тўртта компьютер эгаллади. Ушбу техник воситалар Кореядан сотиб олинган. Компьютерлар корхона учун йилда 50 минг сўмдан ортиқ маблағ иқтисод қилиб қолиши кўзда тутилмоқда.». Жуда яхши! Ишлар олдинга силжияпти. Фан-техника тараққиётига тўсқинлик қилиб ҳам бўлмайди. Лекин шу машиналар сабаб, ишини ташлаб кетишга мажбур бўлаётганлар ҳоли не кечаркин! Ахир Фарғона водийсида ишсизлар муаммоси ҳали кун тартибидан тушмаган-ку...

Суратчи Ш. АЛИМОВ. (ЎзТАГ).

Бизни ўйлантираётган муаммолар

Дардманд— дарбанд

Дарбанд қир ва адирлар бағрида жойлашган, узоқ тарихга эга бўлган кўҳна бир қишлоқ. Унда ўн мингга яқин аҳоли истиқомат қилади. Бу ерликлар асосан чорвачилик ва ғаллакорлик билан шуғулланишади. Аҳолининг турмуш тарзи ниҳоятда оғир. Бунинг бош сабаби ишсизликдир. Одамларнинг бир қисми арзимас пул бадалига меҳнат қилишга мажбур. Аёллар учун юмуш йўқ ҳисоби. Ҳар йили ўрта мактабни битираётган алп йигитлар, соҳибжамол қизларнинг қарийиб 80 фоизи ишсизлик сабабли киндик қонлари тўкилган она қишлоқларини ташлаб бошқа ёқларга бирор хизмат жойи илинжида кетишга мажбур бўлаётганликлари кишини қаттиқ ташвишга солади.

Ишсизликнинг сабаби нимада? Ёки бу қишлоққа одам сиғмай кетганми? Бунинг бош сабаби раҳбарларнинг халқдан аҳвол сўрамай қўйганликларида, унинг оҳу-фарёдига қулоқ солмаганларидадир. Раҳнамо иблис бўлса, янглишув табиийдир, деган ажиб нақл бор. Топиб айтилган гап.

Аҳолининг ниҳоятда оз қисми ерни ижарага олган. Аммо уларнинг баъзилари меҳнат ҳаққини ололмай сарсон. Турли ҳийла-найранглларга ипсиз боғланиб, овораю сарсон юрибдилар. Айримлар пилла сўзини эшитса узоқ ўйга толади. Бунинг тафсилоти бениҳоя оғир. Қишлоқда махсус ипак қурти боқиладиган иморатлар йўқлигини, бундай махсус бинолар қурилиши учун неча-неча сувлар оқиб ўтиши кераклигини, яна такрорлагим келади. Пилла тутиш учун ишлатиладиган тахта, ёғоч сингари зарурий ашёлар аҳолига номигагина берилади. Кўмир эса талаб даражасидан ниҳоятда оз. Пилла асраган шўрликлар арзимас ёқилғини етказа олмасликларига ишониб, уни ўз ёнларидан пул сарфлаб, бошқа ёқлардан сотиб олиб келишга мажбур бўладилар. Пилла ривожини назорат қилувчи ё бир бор халққа кўриниш қилади, ё йўқ. Агар бирор кишининг асраган қурти нобуд бўлса назоратчи қолиб унинг ўзи балога қолади. Яқинда қишлоқдошларимга пилланинг нархи кўтарилди, деганимда «балохўрлар бор экан бу нарса беҳуда» — деган аламли жавоблари мени аянчли аҳволга солди. Наҳотки, бундай ҳол яна давом этаверса?

Фуқаронинг маданий ҳордиқ чиқаришини кузатган киши бармоғини тишлайди. Дарбанд аҳли дам олиш, спорт билан шуғулланиш нималигини билмайди. Чунки шароит йўқ. Қишлоқдаги клуб хўжакўрсинга қурилгандек ҳувиллаб ётибди. Йилда бир-икки концерт, айрим ҳолларда кино қўйилишини ҳисобга олмасак, деярли кўзга кўринадиган бирор иш қилинмайди. Замонавий усулда жиҳозланган бирорта спорт зали ёхуд майдони йўқ. Қачон бу зарурий ишларга эътибор берилар экан?

Энди қишлоқда ўтказиладиган тўйлар ва маъракалар хусусида бир оз тўхталсак.

Бир ўғил уйлантириш учун сарфланадиган маблағ камида ўн-ўн икки минг сўм. Тўғри, бизда қалин берилмайди. Аммо келин тарафдан талаб қилинадиган юзлаб метр матолар, бошқа майда-чуйда нарсалар, ортиқча сарф-харажатлар ҳар қандай қалиннинг додини беради. Ота-оналар фарзанд уйлантириш учун камида беш-олти йил яхши емайичмай йиғишга мажбурдирлар. Афсуски, пешона тери билан топилган, ҳалол меҳнат маҳсули бўлган даромадларнинг бир қисми бир кун ё икки кунлик тўйда беҳуда сарфланиб юборилади.

Халқимиз удумига мутлақо ёт бўлган бир одат мени қийнаб келади. Яъни куёв тараф келиннинг дугоналарига ва бошқа хотин-қизларга 3 сўм ёки 5 сўмдан улашиб чиқиши керак. Ахир, ўйлаб кўринг, улар қирқ киши бўлса уч сўмдан бир юз йигирма сўм, беш сўмдан бўлса икки юз сўм пул ҳавога учади. Бундай беҳуда харажатларнинг кимга кераги бор?! Ахир, тўйчи учун бир сўм ҳам зарур-ку! Билмадим айнан шундай қимматчилик пайтида бундай бемаъни харажатлар, қайси мантиққа тўғри келар экан! Бу хонавайрон қилишдан, бўйнигача қарзга ботиришдан бошқа нарсага олиб келмайди-ку! Албатта бу гаплар кам даромад қиладиган оилаларга тегишлидир.

Хўш, нима қилмоқ керак? Қишлоқ аҳолисини яшаш тарзининг ягона ва энг самарали йўли кичик-кичик корхоналар, фирмалар ташкил этишда, хусусий мулкчиликка кенг йўл очиб беришдадир. Аҳолига фойда келтирадиган асаларичиликка, тўқимачиликка шароит яратиб берилса яхши эди. Чунки Дарбанд шароити бу соҳаларни ривожлантириш учун жуда қулай. Ҳозирги пайтда бозорда асалнинг килоси 20-30 сўм бўлиб турганида шу соҳани ривожлантирса деймандa.

Дарбанд аёллари тўқувчиликка анча моҳир. Бу ерда гилам ва бошқа маҳсулотларни ишлаб чиқаришни тўғри йўлга қўйиш фойда деб биламиз. Гилам ҳозирги пайтда қимматлашиб, камёб молга айланиб қолган. Асосийси, шу баҳонада анча аёл ишга жойлашган бўларди.

Бу ишларни амалга оширишда фақат Дарбанд маъмурияти эмас, ноҳия раҳбарияти ҳам буйруқбозликдан чекиниб, жонбозлик кўрсатмоғи керак. Афсус шу чоққача ноҳия раҳбарияти бу қишлоққа ўгай кўз билан қараб келдилар. То ҳануз бу ҳолат давом этиб келмоқда. Улар дарбандликларни бошқа ёққа кўчириб, тахминан икки минг йиллик узоқ тарихга эга бўлган буюк аждодларимиз ибн Сино, Мирзо Бобур, Улуғбек сингари асл фарзандларининг муқаддас қадами теккан ва Улуғ ипак йўли ўтган бу муқаддас жой ўрнига сув омбори қурмоқчи бўлиб юрибдилар. Ахир ўйлаб кўринг, Дарбандликлар қиру адирлар бағрида неча-неча асрлардан бери яшаб келмоқдалар. Уларнинг аждодлари, ота-боболари шу ерда дафн этилган. Бу улуғ маскан тарихнинг бамисоли бир саҳифаси. Шуларни айтиб аҳолининг мурожаат қилмаган жойи қолмади. Лекин барча уринишлар беҳуда кетмоқда. Мен шу қишлоқнинг бир фарзанди сифатида шуни айтаманки, халқ талаби — ҳақ талаб демакдир.

Соҳиб ЖУМАҚУЛОВ,
ТошДД ўзбек филологияси куллиётининг 3-босқич толиби.

XX аср кундалиги

ХАБАРЛАРДА ОЛАМ НАФАСИ

ВАШИНГТОН. «Биз Яқин Шарққа бағишланган сулх конференцияси октябрнинг охирида иш бошлайди, деб умид қиламиз», — деди АҚШ Президенти Жорж Буш. Журналистлар билан бўлган суҳбатда Ж. Буш Қўшма Штатларнинг Яқин Шарқдаги аҳволни бартараф этишга бағишланган конференция чақирилишига кўмаклашиш учун имкони бўлган ҳамма ишни қилишга бел боғлаганини уқтириб ўтди. «Конференция ер куррасининг шу минтақасида тинчлик ўрнатиш йўлидаги биринчи катта қадам бўлиб қолишидан умидворман», — деб қўшиб қўйди у. Яқин вақт ичида СССР Президенти Михаил Горбачев билан учрашув ўтказиш имконияти борми, деган саволга жавобан Ж. Буш «ҳозирча ҳеч қандай учрашув режалаштирилган эмас», деди.

БЕЛГРАД. Москвада Сербияда Хорватия президентлари ўт очишни дарҳол тўхтатишни кўзда тутадиган қўшма ҳужжатни имзолаганликларига қарамай, Хорватиядаги қуролли учрашувлар давом этмоқда.

Баня-Лукадаги армия корпусининг қисмлари Новска, Окучани ва Нова-Градишка атрофида Белград-Загреб автомобиль йўли бўйлаб жойлаштирилган. Мазкур корпуснинг қўмондонлиги хорват бўлинмалари армия истеҳкомларига яна ҳужум қила бошлаганини билдирди.

ТАНЮГ агентлигининг хабар қилишича, чоршанба куни тушдан кейин бу ерда Югославия халқ армияси бўлинмалари билан серб лашкарларига қарата тўп ва миномётлардан қаттиқ ўқ ёғдирилган. Бир қанча жойларда хорват бўлинмалари танкларни ишга солганлар. Хорватия радиосининг хабарларига кўра, вуковарда қуршовда қолган хорватлар гуруҳига ёрдам бериш мақсадида мана шундай ҳужум ҳаракатлари қилинган.

ТОКИО. Атом электр станцияларидаги хавфсизликни таъминлаш соҳасида ҳамкорлик қилиш ҳақида Япония шу ойнинг охиригача Совет Иттифоқи билан шартнома тузиш ниятидадир. «Жапан таймс» рўзномасининг бугун ҳукумат манбаларига асосланиб хабар қилишича, мазкур ҳужжат СССРга ва Шарқий Европа мамлакатларига техникавий ёрдам бериш дастурининг таркибий қисми бўлиб қолади.

ИРОҚНИНГ ОГОҲЛАНТИРИШИ

ҚОҲИРА, 16 октябрь. (ТАСС мухбири Андрей Маляров). Агар Исроил тайёралари Ироқнинг осмон бўшлиғига бостириб киргудек бўлса, Ироқ уларни уриб тушираверади. Ироқ ташқи ишлар вазири Аҳмад Ҳусайн Худайрнинг БМТ бош котиби номига йўллаган мактубида шундай дейилади. БМТнинг текширувчи гуруҳлари вертолётлари учун хавф туғилган тақдирда ҳам Исроил тайёраларига қараб ўт очилади, деб мактубда алоҳида таъкидланади.

СОВЕТ ИТТИФОҚИГА ҚАРЗ

ОТТАВА, 16 октябрь. (ТАСС мухбири Валентин Василец). Бу ерда Канада томонидан Совет Иттифоқига 150 миллион доллар миқдорида қарз бериш ҳақидаги битим имзоланди. Канада Ташқи савдо вазирлиги сешанба куни шуни эълон қилиб, қарз бериш шартларига кўра бу пулдан яқин олти ой мобайнида Канадада озиқ-овқат маҳсулотлари, шу жумладан ўсимлик мойи, гўшт ва болалар таоми, шунингдек чорва учун ем сотиб олиш мақсадида ишлатилишини маълум қилди. Битим ҳукумат номидан иш кўрувчи Канада экспорт тараққиёти корпорацияси билан СССР ташқи иқтисодий банки томонидан имзоланди.

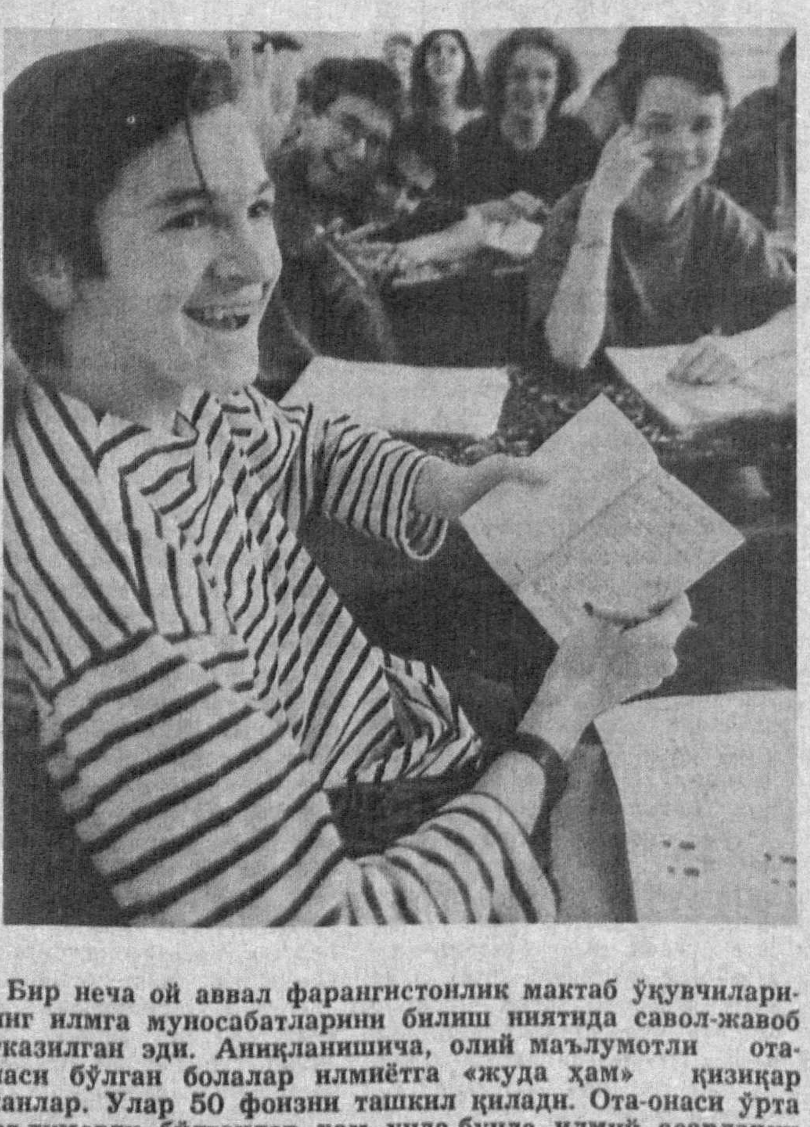

Бир неча ой аввал фарангистонлик мактаб ўқувчиларининг илмга муносабатларини билиш ниятида савол-жавоб ўтказилган эди. Аниқланишича, олий маълумотли ота-онаси бўлган болалар илмиётга «жуда ҳам» қизиқар эканлар. Улар 50 фоизни ташкил қилади. Ота-онаси ўрта маълумотли бўлганлар ҳам унда-бунда илмий асарларни ўқиб қўяркан. Улар 36 фоизни ташкил қилади. Қолганлари эса... энг яхши илмий асар деб ҳам, дарсликлар деб ҳам ойнаи жаҳонни тан олганлар. Қўлларига тушса, китоблардан фақат илмий-фантастик ва ҳажвий асарларни мутоалаа қилар эканлар. Нима ҳам дердик. Бола-бола-да, бизда ҳам, Фарангистонда ҳам бир хил.

ТАСС сурати.

БРЕЖНЕВНИНГ СОВҒАСИ

АДДИС-АБЕБА, 16 октябрь. (ТАСС). Эфиопиянинг ағдариб ташланган президенти Менгисту Хайле Мариам совет раҳбари Л. И. Брежневнинг шоҳона совғасидан бирон марта ҳам фойдаланмаган, деб хабар қилади Аддис-Абебада чиқадиган «Аддис земен» рўзномаси. Ту—154 Б-2 «Люкс» реактив авиалайнери махсус буюртма билан ясалган ва совет хазинасига 60 миллион АҚШ долларига тушган эди.

Самолёт 31 миллион долларлик эҳтиёт қисмлар билан биргаликда 1978 йилнинг январида Эфиопияга жўнатилган, деб ёзади рўзнома. Хабар муаллифлари самолётни ичи шоҳона қилиб безатилган ва алоҳида ухлаш бўлмаси ҳам бўлган «учар меҳмонхона», деб таърифладилар. Давлат бошлиғи учун люкс хона, юқори лавозимли шахслар ва соқчилар учун салонлар ва ҳатто экипаж кабинасидаги туалетлар ҳам махсус буюртма билан жиҳозланган эди, дейилади хабарда.

«Аддис земен» мақоласида Менгисту Хайле Мариам бу авиалайнердан бирон марта ҳам фойдаланмаганлигининг ишонарли сабабларини шу вақтгача ҳеч ким айтиб бера олмаганлиги таъкидланади.

Ранг-баранг олам

МУКОФОТГА — КУМУШ ТУХУМ

● МАЪЛУМКИ, бедана тухуми энг қимматбаҳо парҳез таомлардан ҳисобланади. Балки, уни янада оммавийлаштириш учунми, яқинда АҚШнинг Джексон шаҳрида (Огайо штати) «Кўпроқ бедана тухумини ютинг!» шиори остида антиқа мусобақа ўтказилди. Беллашув шарти бўйича, 10 минутда пўстини арчмасдан энг кўп тухум ютган киши ғолиб ҳисобланарди. Мусобақада 35 киши қатнашиш истагини билдирди. Якшанба куни шаҳар клубларидан бирида кўплаб ишқибозлар кўз ўнгида «тухумхўрлар» беллашуви бошланди. Маҳаллий фабрикалардан бирининг ишчиси Шарли Венсон исмли аёл кўплаб эркакларни доғда қолдириб биринчи ўринни эгаллади. Шарли 10 минутда 80 та тухумни пўсти билан ютиб юборди. Ғолибга мукофот учун тилла суви юритилган кумуш тухум совға қилинди.

БУ ҒАРОЙИБ ҚИЗЧАЛАР

● ФИЛИППИНЛИК Шоира Луна уч яшар бўлишига қарамай, ашула айтади, рақс тушади, шеър ўқийди, пианино чалади, яхшигина расм чизади. Астрономия ва анатомияни жуда ёқтиради. «Ойи» ва «дада» сўзларини беш ойлигида айтган бўлса, икки ёшида 41 та шеърни ёддан биларди. Шоира ёмғирнинг ёғишини ҳамда овқатнинг ҳазм бўлишини ёзма равишда тушунтира олади.

● ҲИНДИСТОНЛИК тўрт ёшли Пайя Ладху исмли қизчанинг спортдаги муваффақияти янада ажабланарлидир. Ладху марафонча югуришда ўзига хос натижа кўрсатди. У 21 километр масофани 2 соат 50 минутда босиб ўтди. Албатта, бу жаҳон рекорди эмас, лекин қизчанинг югуриш билан бундан бир-неча ой илгари шуғуллана бошлаганини ҳам унутмаслик керак.

● МИСРЛИК Шима Абдел Боқини «ўлимларни доғда қолдирган» деса бўлади. Етти ёшли бу қизча тўртинчи қаватда туради, у бугунгача хона ойнасидан уч марта кўчага йиқилиб тушган. Бироқ, ота-онасининг бахтига қизчанинг бирор ери жароҳат кўрмаган.

Қишлоқда ҳамма нарса одамларнинг кўз ўнгида. Эмаклаб юрадиган болакайни ҳам барча танийди. Яхши-ёмон кунларинг ҳамқишлоқларингсиз ўтмайди. Ҳашар бўлса, айтилган, айтилмаган бирдек кириб келаверади.

Қишлоқда яшайдиган танишингиз бўлса бир сўранг, уйи қаерда экан? Фалон қишлоқ, дейди холос. У ёғини биринчи дуч келган ҳамқишлоғи айтиб беради. Шаҳарда-чи? Икки қават пастда яшайдиган қўшнингиз билан тўрт-беш ойсиз танишмайсиз. Баъзан умуман кўришмайсиз.

Нима демоқчимиз? Қишлоқ аҳлида одамгарчилик кучли. Ҳар томонлама яхши яшашга ҳақли улар. Лекин нимагадир шаҳарликларга киши бошига ярим килодан шакар тўғри келса, қишлоқдагилар улуши 100 граммни ташкил қилади, холос. Аслида эса энг кўп меҳнат қиладиганлар ҳам шулар. Топишларининг мазаси бўлмаса ҳам тинмайдилар. Шароитлари ҳақида-ку гапирмаса ҳам бўлади. Гарчи айни кунларда «коммунизм»да яшашимиз керак бўлса ҳам сув бормаган, газ бормаган жойларимиз кўп. Боғча, мактаб, дам олиш масканлари етишмайди. Муаммо деганлари тўлиб ётибди.

Бир савол тинчлик бермайди кишига. Нега қишлоқ аҳли тинимсиз ишлайдию топгани қорнига етмайди. Балки ташаббус етишмас? Ишбилармон эмасдирлар. Балки йўлбошчилар эски қолипдан чиқишолмаётгандир?

Саҳифамизнинг ушбу сонида Фарғона вилоятининг Фрунзе ноҳияси мисолида масаланинг ана шу томонларига назар ташлайлик.

Уч мутахассисга бир савол

Президент фармонлари қандай бажарилмоқда?

Бугуннинг одамлари Фармон нима яхши билишади. Сабаби энди-энди уларни ўйлаб қонун қабул қилиняпти. Аҳолини, аввало қишлоқ аҳлини уй-жой, табиий газ ва ичимлик суви билан таъминлаш тўғрисидаги Фармонлар шулар жумласидандир. Хўш, бу Фармонлар қандай ижро этиляпти? Ноҳиядаги К. Маркс номли жамоа хўжалигининг уч етакчи мутахассисига шу савол билан мурожаат қилдик.

ҚЎЧҚОРАЛИ ҚУРОЛОВ,

хўжаликнинг ер тузувчи муҳандиси:

— Халқимизда шундай нақл бор: «Ўз уйим — ўлан тўшагим». Дарҳақиқат, инсон аввало ўз уйига — бошпанасига эга бўлмоғи керак. Шу боис, энг аввало аҳолини уй-жой билан таъминлашга эътибор беряпмиз.

Ўтган йили 350 оилага уй-жой қуриш учун, 20 оилага эса қўшимча томорқа учун ер бердик. Бу йил комиссиямиз номига 100 та ариза тушди. Аризачиларнинг яшаш шароити билан танишиб чиққач, 70 кишининг талабини қондиришга қарор қилдик. Уй-жой сўраб мурожаат қилган 30 кишига ер берилмади. Сабаби, ўтган йили Мулкобод қишлоғида яшовчи бир оиланинг икки аъзосига ер бергандик. Ҳали уларни битириб олмасдан, яна ариза беришибди.

ҒУЛОМЖОН УМАРҚУЛОВ,

хўжаликнинг қурилиш бўйича бош муҳандиси:

— Аввало Қўчқоралининг фикрига бироз қўшимча қилмоқчиман. Кўриб турибсиз, ҳозир қурилиш материаллари, айниқса, ёғоч, тахта, шифер, цемент кам келяпти. Боз устига қиммат. Шуни ҳисобга олиб, янги уй қураётган оилаларга кўмаклашиш ниятида ички имкониятларни ишга соляпмиз. Биргина ўтган йили аҳолига 527 минг дона хом ғишт, 18 минг сўмлик ДСП, 4,5 минг сўмлик ёғоч сотдик. Иморат солаётган далачиларимизга 30 минг сўм қарз бердик. Хўжалигимизда очилган «Бинокор» ширкатини қайта жиҳозладик. Энди у йилига 5 миллион дона пишган ғишт ишлаб чиқариш қувватига эга. Хом ғишт тайёрлаётган заводимизга ҳам хумдонлар қуряпмиз. У келгуси йилда 3 миллион дона ғишт ишлаб чиқаради.

Бу йил 7,5 километр масофага юқори кучланишли табиий газ қувури ётқизиш давлат режасига киритилган. Ишни бошлаб юборганмиз. Ҳозиргача 600 метр ерга қувур ётқизилиб, монтаж қилинди. Яқинда яна 500 метр қувур олиб келдик.

Фарғонадаги 6-ПМК билан тузган шартномамизга кўра йил охиригача режамиз амалга ошади. Тайпоқ, Мулкобод қишлоқларига табиий газ боради. Келгуси йили Хўжа қишлоқ аҳли ҳам бундан баҳраманд бўлади. Умуман 1994 йилда газ кирмаган қишлоқ, маҳалла қолмайди.

Бу муддат юқоридан белгилаб берилган ёки чегаралаб қўйилган муҳлат эмас. Асосан пудратчи ташкилотнинг имкониятига қараб белгилаганмиз. Агар имконини топсак, газлаштиришни барвақт тугаллаймиз. Бунинг учун хўжалигимизда маблағ етарли.

АЗИМЖОН ҲАЙДАРОВ,

хўжаликнинг бош мироби:

— Жамоамизда 9 та қишлоқ бор. Бу қишлоқлар аҳолиси ичимлик сув билан таъминланган.

Қиладиган ишларимиз янги маҳаллаларга сув олиб бориш. Ҳаммаси бўлиб 25 километр масофага артезиан қувури ётқизишимиз керак. Лойиҳа — ҳужжат тайёр. Пудратчи ташкилот ҳам топганмиз. Шу кунларда Уймовут қишлоғида янги қудуқ ковлаб 7,5 километр масофага қувур ётқиздик. Ҳозирча янги маҳаллалардаги ишимиз тугагани йўқ.

Оилалар янги уйларга кўчиб боришгач, сувни ҳам етказиб берамиз.

Б. ҲУСАНОВ
суҳбатлашди.

ТУРКМАН ҚИЗЛАРИ ЭМАС...

Уйингиздаги юмшоққина гиламни босиб юрганингизда, унинг қандай тўқилгани ҳақида ўйлаганмисиз? Уни ким, қандай қилиб яратгани кўз олдингизга келганми? Менимча, бу ҳақда кам одам ўйласа керак. Жуда чиройли экан, деб қўя қолишади одатда.

Мен гилам тўқишни игна билан қудуқ қазишга қиёс этдим. Тўғри, баъзан ойнаижаҳон гилам тўқувчи туркман қизларни кўрсатиб қолар, унда чеварларнинг эпчил ҳаракатлари ва тайёр маҳсулот кўринарди. Меҳнатнинг қанчалик оғир эканини ҳис қилишдан кўра бу гўзал санъат асарига мафтун бўлиш, ҳавас қилиш кучлироқ бўлар эди. Сизларга ҳикоя қилмоқчи бўлганим эса туркман қизлари эмас, ўз қизларимиз. Уларнинг қўли билан яратилган нақш-нигорлик чиройли гиламлар бир мени эмас, барчани мафтун этмоқда. К. Маркс номли жамоа хўжалиги шифохонасининг эски биноси таъмирланиб, маҳаллий саноат корхонаси ташкил этилганига кўп бўлгани йўқ. Ўтган давр мобайнида юздан ортиқ қиз-жувонлар тўқиш сирларини ўқиб ўргандилар. Дастлаб иш бошлаган қизлар тўқиётган гиламларини битириб иккинчисини бошладилар. Биринчи маҳсулот билан иккинчиси орасида анча фарқ бор. Иккинчиси жуда текис, гуллари жонли тўқиляпти. Бу қизларнинг қўллари анча ишга келиб қолганини кўрсатади. Уч нафар тўқувчи астойдил ишласа, битта гиламни икки ойда тўқиб битказишади. Бардошталаб меҳнат. Меҳнат бўлганда ҳам ҳар бир тугунни санаб, гулини гулига қўйиб тўқийдилар. Бунинг учун нақшлар чизилган тасвирни пухта тушуниб олган бўлишлари керак. Бу меҳнат шуниси билан гаштлики, тасвирдаги нақшлар гиламда ўз аксини топиб чирой очиб борган сайин қизларда иштиёқ кучаяверади. Гилам битгач эса бутун чарчоқлари унутилиб кетади.

Яқинда тўқувчи қизлардан Раъно Йўлдошева, Тўлқиной Ўринова, Дилфуза Толиповалар Махачқалъа, Ашхобод, Боку ва Дербент юртларида бўлиб, у ерлардаги гиламдўзлардан ҳунар ўрганиб қайтдилар. Энди эса билганларини шогирдларига ўргатмоқдалар.

Бу ерда гиламлар Хива ва Миср усулларида тўқилмоқда. Қизлар ҳар иккала усулни ҳам пухта ўзлаштириб олишган.

Ҳозир корхонада 10—15 та тайёр маҳсулот бор. Яна ўнлаб гиламлар битиш арафасида. Лекин корхона ўз маҳсулотини қандай сотишни билмайди.

— Тайёр гиламларга ноҳия ижроия қўмитаси қошидаги нарх комиссияси билан биргаликда баҳо белгиланса, — дейди корхона директори М. Мардонов. — Маҳсулотимиз посёлка ва қишлоқ шўроларига тақсимлансаю тегишли кишилар қўлида ҳужжат билан келиб олиб кетишса. Буюртма ҳам бериш мумкин.

Худди шу ернинг ўзида қўшни хоналарда қизлар рўмол, бўйинбоғ тўқишади. Қилаётган ишларидан, бекор қолишмаётганидан хурсандлар. Фақат корхонада иш шароити яхшимас. Эртадан кечгача қаттиқ ўриндиқларда ўтириб ишлашади. Яна бир нарса, тўқувчи қизларни сут маҳсулотлари билан таъминлаш керак. Иш хусусияти шуни талаб қилади.

Корхона янги. Ишни энди йўлга қўйиб олди. Ният ва режалар кўп. Муаммолар ҳам. Энг муҳими ўз қизларимиз тўқиган гиламлар ҳамюртларимиз хонадонига файз киритади.

М. УМРЗОҚОВА,
ССЖИ Журналистлар уюшмасининг аъзоси.

ҚИШЛОҚДА ТЎЙ БУГУН...

Жумабой ҚОЗОҚ сурати.

Ҳамқишлоқлар

ЭРТАНГ ЁРУҒ БЎЛСИН

Бу хабарни эшитиб қувондим. Мусофир талабалардан кўнгил сўраб юртдошлари келишибди.

Қариндош-уруғ, қўни-қўшни орасидан оқибат кўтарилган бир пайтда ноҳия раҳбарларининг мусофир юртда таҳсил олаётган талабаларни излаб келишгани кимни ҳаяжонга солмайди дейсиз.

Ноҳиядан бориб Тошкент шаҳридаги олий ва ўрта махсус ўқув юртларида ўқиётган йигит-қизлар 250 нафардан ортиқ. Улар турли соҳалар бўйича мутахассис бўлиб етишадилар. Лекин уларнинг ҳаммаси ҳам туғилган ерлари — она қишлоқларига қайтиб келишадими? Бўлғуси мутахассислар келажакларидан ташвишда эмасмилар? Ахир олий ўқув юрти дипломини кўтариб, ишсиз юрганлар қанча!?

Эртасидан кўнгли тўқ бўлмаган одамнинг иши ўнгланмайди. Умуман талабалар қандай яшашяпти?

Ноҳия раҳбарлари, фаолларини ана шу нарсалар безовта қиларди. Нима қилиш керак? Яхшиси талабалар хузурига борамиз, юзма-юз суҳбатлашамиз, ҳолларидан хабардор бўламиз, деган қарорга келишди.

Ноҳия Кенгаши раиси, фирқа қўмитасининг биринчи котиби О. Юсупов бошчилигидаги бир группа делегатлар талабалар ҳузурига йўл олишди.

Уларни С. Раҳимов ноҳияси ижроия қўмитаси раисининг талабалар шаҳарчаси бўйича муовини М. Жалолов кутиб олди. Талабаларнинг яшаш шароити билан таништирди.

Тошкент Давлат дорилфунуни маданият саройидаги учрашув талабалар ёдидан бир умрга ўчмаса керак. Тўкин дастурхон устидаги дўстона суҳбатлар оқшомга қадар давом этди. Талабалар Тошкентда ўқиб юрган бўлсалар ҳам, ноҳиянинг келажаги, муаммолари билан қизиқдилар. Аниқ мулоҳазалар, таклифларни ўртага ташладилар.

Бу учрашув ёшларга маънавий мадад бўлди. Ноҳия раҳбарлари талабаларнинг ўзлари танлаган касбларини пухта эгаллашлари, етук кадр бўлиб етишишлари учун зарур бўлган барча тадбирларни амалга оширишларини айтдилар.

Юртнинг келажагини ўйлаган раҳбар ёшларнинг бошини силайди. Ёшлари билимли, ҳунарли бўлган халқнинг эса эртаси ёруғ.

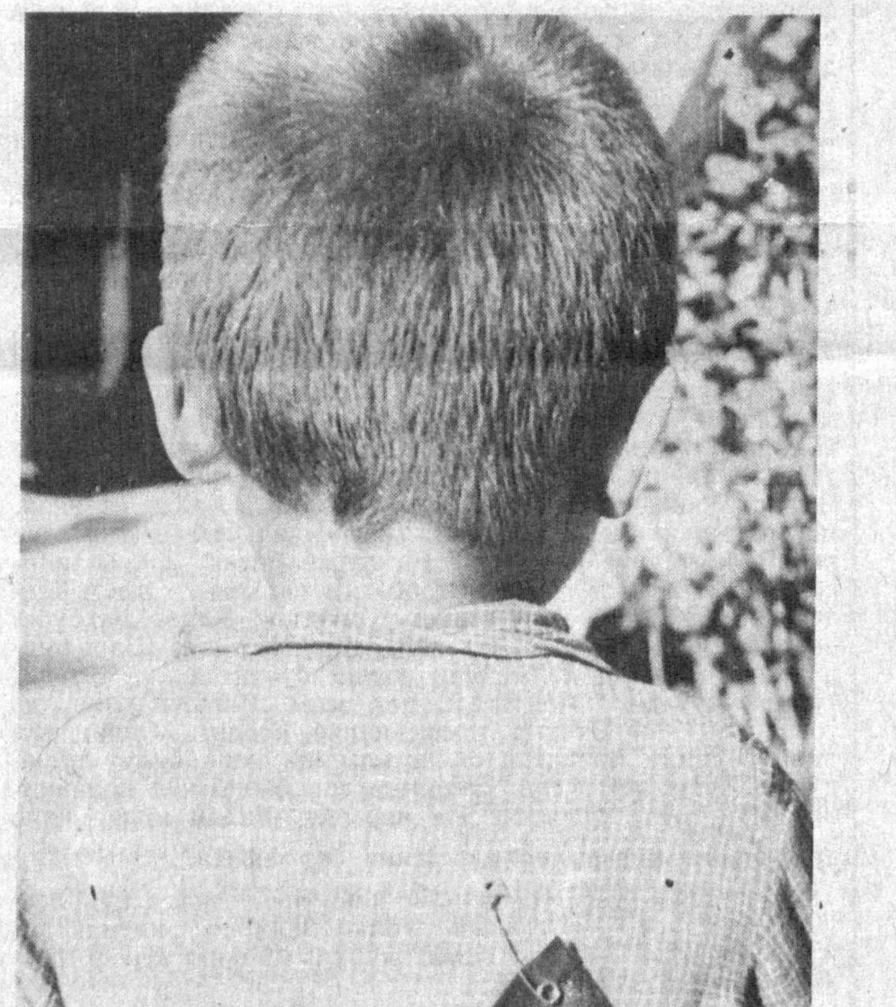

КЎНГИЛ ГУЛЗОРИ

БАХТИЁР ОДАМЛАР

Ҳасратлар чангини қоқсангиз,
Қувончлар тўкилиб кетади.
Сиз менга паришон боқсангиз,
Кўзларим ўкиниб кетади.
Нафси ўпқон эрур ғамларнинг
Шодликни ютади бир ямлаб.
Туну-кун бахтиёр дамларнинг
Изидан юради пайт пойлаб.
Ўргимчак мисоли ташвишлар
Ўралиб қолгандир кўнглимга.
Ҳар лаҳза қандайдир юмушлар
Кўндаланг бўлади йўлимга.
Неча бор қоқилиб йиқилдим,
Ҳалиям бошгинам омондир.
Қисматга лаънатлар ўқидим,
Кўз ёшлар энг сўнгги имкондир.
Қувончга дуч келса кўзларим
Кулишни эплолмай намланар.
Мен сизни топгунча изларман,
Қайдасиз, бахтиёр одамлар!..

Замира ЭГАМБЕРДИЕВА.

«ЎЗИНГ АСРА, ТУМОРИМ...»

...Синф раҳбари «бошланғич»лардан бирида тумор кўриб қолиб, ҳаммамизни огоҳлантирди: «Агарда кимда тумор кўрсам, тамом: Мактабдан ҳайдатаман — газетга уриб, юртга шарманда қиламан!...»

Ҳаммамиз жим қолдик. Биров қўлтиқ тагидаги, кимдир чўнтагидаги ва яна бириси астар ичидаги туморини сездирмай ушлаб қўйди. Юрак олдирганлари эса шу заҳотиёқ узиб, парта тагига улоқтирди.

Бу олтмишинчи йилларнинг охиридаги воқеа.

Кўпни кўрган момолар барибир атеизмнинг моҳиятига тушуниб етмадилар. Ёмон кўздан, бахтсиз ҳодисадан асрасин, деб қишлоқ мулласининг араб имлосидаги бир парча қоғозга битиғлиқ ояти, туз, исириқ ва яна алланималардан қўшиб тикилган туморни кийимимизга чатиб қўйишни давом қилавердилар.

«Минг ота-бобонгни асраган тумор бу. «Эскилик сарқити» деб ким айтган бўлса, бекор гапирган. Ниманиям биларди ёшлар..»

Мактабдан хафа қайтган болакайга бувиси шундай таскин берар, ўқитувчи «мусодара қилган» тумор ўрнига янгисини тикишга ўтирарди.

Енгил машинасида тумор осиб юрган муаллим йигитни ноҳия комсомол қўмитаси пленумида муҳокама қилишди, сал бўлмаса ишдан ҳайдамоқчи бўлдилар...

Бу воқеа яқинда — 1988 йилда бўлганди.

«Содиқ ленинчи» раҳбарларидан бири қишлоқ хонадонларини айлангани чиққан «расмий сафари»да бригада бошлиғининг хонадонини бориб кўрган. Яшаш шароитлари маъқул келиб, юзида миннатдорчилик акс этган. Аммо, дарвоза тепасига осиғлиқ қўчқор шоҳлари нимага турганини сўраб-билгач, «аслига қайтган»— бригадирни фирқадан ўчириш, ишдан олиш кераклигини буюрган...

Қишлоқ жойларда иморатга кўз тегмасин, хонадонни бало-қазолардан асрасин, деб қўчқор шохларини дарвоза тепаларига илиб қўядиган қадим одат бор. Бир-икки киши фирқадан ўчгани, ишдан олингани билан бу ирим йўқолмади— қайтанга тағинда кўпайиб яшаяпти.

Бир танишимнинг ишхонасида кўрганим: чиройли тикилган учбурчак тумор, унга қадалган ялтироқ тошчалар. Кирган кишининг кўзи тушадиган жойда эмас. Айтишга ҳам ноқулай... Тумор доҳий суратининг орқасига — ишончли жойга беркитиб қўйилган.

«Ишонинг, тўқимаси йўқ. Ҳузуримга турли тоифа одамлар кириб чиқишади. Нимадир сўраб, бир бетамиз одам келганди... Саломлашгач, «Раҳбарлик сизга ярашибди, тўлишиб кетибсиз...» деди. Кейин уч ой ўзимга келолмай касал бўлдим. Кўринмаган дўхтирим қолмади. Қариялар бир фолчига борса, «кўз тегибди» дебди... Шу-шу энамнинг айтганини бажарамиз, туморсиз кўчага чиқмайман...»

Бундай ҳикояларни кўп эшитгансиз. Бирида ишондингиз, бирида кулиб қўяқолдингиз.

...Янги кийим кийган пайти энамиз эслатадилар: «Чўнтагинга туз-пуз солиб қўй!» Биз эса куламиз, гапини ҳазилга йўямиз.

«Кулма, кўз ёмон. Донишмандлар айтишган: «Бевақт ажал келмас, агар кўздан бўлмаса...» деб. Ол, чўнтагингга солиб қўй. Ҳукуматнинг ёстиқдек дафтарларини солиб, кўтариб юрасан-ку...»

Ақидапарастлик — исломдан олдинги аждодларимиз кашфиёти. Бизга ибтидо асрларидан мерос урф-одат. Уни «янги жамият» қуриш ғояси билан йўққа чиқазиб бўлмайди. Бунга кечаги тарих мисол. Навбатдаги «бузиш-қуриш» жараёни боши берк кўчага кирган, номўътадил сиёсат юракларга қўрқув солаётган, қаҳатчилик, қимматчилик ва... очарчилик ҳиди сезилиб турган «охир замон»да тангридан бўлак мададкорнинг ўзи бўлмагач... Ишонадиган нимамиз ҳам қоларди?

Шунгада кўча-кўйда тумор осган болакайларни кўрганимизда ўзимизни тутамиз, кўнглимизга келган шум ният арийди. Йиртиқ кўйлагига тумор тикилган гўдак—эртадан умидимиз «ёмон кўзларга» дучор келиб, бахти вайрон бўлмаслиги, бизнинг авлод мисол сўқир, муте ўтиб кетмаслиги учун ҳам яратгандан тиланамиз. Шу учбурчак тумор — тангрининг инояти — ишонч тоғимиз.

«Ўзинг асра, туморим...»

Рўзимбой ҲАСАН.

* * *

С. БОБОЕВ сурати.

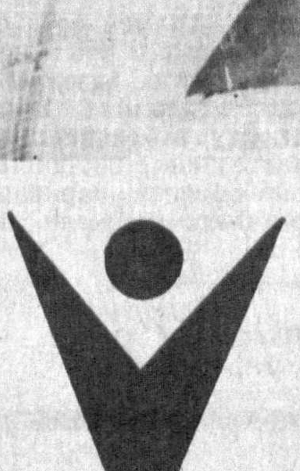

Бўлимда бошлиқ борми?

ЁХУД АРАВАНИ ТЕСКАРИ ТОРТИШ

Гап Охунбобоев номли давлат хўжалигининг Охунбобоев номли бўлими ҳақида кетяпти. Барча бўлимларда бўлгани каби бу ерда ҳам бошлиқ бор, албатта. Агар агроному, гидротехнигу бригадирни қўшиб ҳисобласак, бошлиқ битта эмас, бир неччта...

Лекин... бир савол туғилади: агар бошлиқ бўлса у ҳолда бўлим идорасининг шундоқ орқасидаги майдон — салкам ярим гектар ерни нега сассиқ капа босиб ётибди? Яна одамни кўмар даражада. Модомики шундай экан, бу ерда бошлиқ бўлди нимаю бўлмади нима, барибир эмасми?

Ҳаҳ, шугина ерга шунчаликми, — дейишингиз мумкин. Унда шу ердан кунботар томонга қараб юринг. 10-15 гектарлик шўразорга дуч келасиз. Ҳа-ҳа шўразорга.

Эҳтимол, йўғ-е, лоф қилиш ҳам эви биланда, бирор нарса экилгандир ахир, дерсиз? Гап шунда-да, бу ерга нима экилганини ташқаридан туриб билолмайсиз. Билиш учун бўйингиз баробар шўраларни у ён, бу ён суриб, ичкарига киришингиз керак. Кирсангиз маълум бўладики, бу ерга асли да ўрик кўчатлари ўтқазилган, орасига эса карам экилган. Модомики ўрикзору карамзор шўразорга айланиб кетган экан, бу ерда бошлиқ бўлди нимаю бўлмади нима, барибир эмасми?

— Қўлимиздан келганча ишлаяпмиз. Агар бригадирликни биздан яхшироқ қиладиган одам бўлса, мана қилсин, — дейди бригада бошлиғи Аҳмаджон Саидов. Бу кишининг қўлидан келгани шу экан.

Бу сатрларни ўқиб бўлим бошлиғининг энсаси қотаётгандир: Қаламим бор деб оғзига келган нарсани ёзаверар эканда, биз эплай олмаган бўлсак, ўзи келиб қилсин бўлмаса. Қилиб бўпти. Биз қилаётган меҳнатнинг ўндан бирига ҳам чидай олмайди. Салқинда ўтириб қоғоз қоралаш эмас бу! Эрта саҳардан қора кечгача тинмаймиз...

Ҳа, эртадан кечгача тинмасликлари рост. Бунга шак келтириш ҳақиқатдан ҳам инсофсизлик бўлар эди. Лекин ана шу эртадан кечгача қилинган тинимсиз меҳнат нега самара бермаяпти? Гап шундаки, бу югур-югур, чопчопларнинг ҳаммаси эскича. Бошлиқлар ҳалиям турғунлик йилларида ўзлаштирган услублари, аниқроғи одатлари билан ишлашяпти.

Мисолга аввал ўша идора боғини олайлик. Турғунлик йилларида бўлим бошқарувчиси идора қоровулига: «Фалончи ака, боққа ҳам шундоқ қараб туринг» дер эди. Фалончи ака эса ҳафсаласи келганда боққа ҳам қараб турарди. Натижада қачон қарамагин, боғ хароб. Ҳозир ҳам аҳвол шу.

— Қоровуллигимга 70 сўм пул беради. Шартнома қилиб берса экан, бола-чақам билан боққа ҳам қарасам, — дейди идора қоровули Мелиқўзи ака Асрақулов.

Мелиқўзи аканинг гапи тўғри. Ҳозир замон бошқача. Масъулият ва манфаат тенг қўйилмаса, биров жон куйдириб ишламайди.

Тўғри, турғунлик йиллари «шартнома тузиб, масъулиятни ҳам, манфаатни ҳам тенг қўйиш» мумкин эмасди. Тегишли қонунлар йўқ эди унда. Ҳозир борку! Нега қонундагидек иш тутмаймиз.

Энди 10 гектарлик шўразорга қайтайлик. Бу ерда ҳам аҳвол шу: на масъулият аниқ, на манфаат. Мўйдинжон Тожиевнинг тили билан айтганда, «обши катёл» (умумий қозон).

Карам узаётган хотин-қизлар эса бундай дейди:

— Баҳорда, ҳой, ҳар биримизга ўз тегишимизни ажратиб беринг. Бола-чақамиз билан ишлаймиз, — деб худонинг зорини қилдик. —Биров сен нима деяпсан, деб қулоғини қимирлатмади. Бизнинг гапни гап ўрнида кўришмайди бу бошлиқлар.

Ҳақиқат юзасидан айтиб қўйишимиз керак. Бригадада ер ажратиб берилган кишилар ҳам бор. Лекин асосий ишчилар — хотин-қизлар талаби нега қондирилмади?

— Ерим 85 гектар, — ўзини оқлашга уринади бригадир, — ишчилар эса бор йўғи 9 та. Уларга 3 гектардан ер берсам, 58 гектари нима бўлади? Бир томонлама ўйламангда.

Эшитдингизми, оилавий ижара усули амалга оширилса, 58 гектар ер кўчада қолар экан. Ер деб одамларнинг юраги оқиб кетаётган бир пайтда бригада бошлиғи ана шундай хаёл билан юрибди.

МУЛОҲАЗА УЧУН ФАКТ

Ҳозир ноҳия бўйича бир пахтакор, ишчига бор-йўғи 1,5 гектар атрофида ер тўғри келади. Бунча ер деҳқонни боқолмайди. Бу борадаги кўрсаткич Охунбобоев номли давлат хўжалигида ҳам қарийб шундай. Ер керак. Ҳозир ер қанча кўп бўлса, шунча яхши.

— Қани, ўша ерга юраги оқиб кетаётган одамлар қани? — қизишди бригадир.

Айни кунларда бўлим бошлиқлари чопиққа ёрдамлашиб юборинглар, деб маҳаллама-маҳалла, уйма-уй юришибди. Агар ана шу ишларни эрта баҳорда қилишганда, ким ер олади деб одамлардан сўрашганда «юраги оқиб ётган»ларни ўзлари топиб олишарди.

Ишчиларга бошлиқлардан ерни талаб қилиб олинглар, бу юришда косаларинг оқармайди, деб маслаҳат бердик. Табиийки бу гап бригадирга ёқмади.

— Унақа тескари ташвиқот қилманг, — деди, — одамларнинг руҳини чўктирманг. «Косаларинг оқармайди» эмиш. Ҳали шу пайтгача планни бажаролмай ер чизиб қолган жойимиз йўқ...

Тавба, бригада ишчиларида руҳ бўлса чўкадида. Уларнинг ичи тўла дард-ку! Тўғри, ҳар йили режа бажариляпти. Лекин даромадчи? Бу масалада бригада охирги ўринлардан бирида туради. Ишчиларнинг даромади тузук бўлмагач, планингни бошимизга урамизми, дейишаётгани шундан. Қолаверса, ҳар йилгидек даромад олиш, мабодо у катта бўлган тақдирда ҳам, бу йилги нарх-наво шароитида даромад ўрнига ўтармикан?

Ҳозир Данғарада бўлсангиз шундай гап-сўз қулоққа чалинади:

— Ҳашар-ҳашар яна бошланиб қолди-ку. Эски замонлар яна қайтиб келадиганга ўхшайди?!

Карвон бошида аравани орқага тортадиганлар туришгач, шундай бўлиши ҳам мумкин.

Шокирали НУРАЛИЕВ,
журналист.

Сиз нима дейсиз?

Ёр тополмай қийналибди

Йигит уятчан экан. Сезса бўлади-да, дилидагини айтишга жазм этаолмаётганидан. Бирон соатлар чамаси у ёқдан, бу ёқдан суҳбатлашгачгина мақсадга ўтди.

— Очиғини айтсам хафа бўлмайсиз-да. Ноқулай, лекин бошқа чорам қолмади. Бирон бир қиз бўлса уйланай деган-дим.

Ҳамсуҳбатим юзига қизиллик ёйилди. Уялди. Ҳатто ноқулай аҳволга тушганини ошкор этиб, ўрнидан қўзғалди ҳам. Уни тинчлантирдик.

— Олдинига кечинмаларингиз, ниятингизни тўлиқ айтинг-чи, маслаҳатлашиб кўрармиз.

Шундоқ деди-гу, ўйлай бошладик. Унга қандай кўмак бериш мумкин? Келинни қаердан топамиз? Бу осон иш бўлмаса-да, унга ёрдам бергимиз келди. Тўғри, бу ғайритабиий бир ҳол. Кимгадир эриш туюлар. Лекин бундаям инсон тақдири ётибдику. Таҳририятимизга айрим ноҳақликлар, камситиш, ҳақини ундиролмагани, мол-дунёсини йўқотгани, уй ололмаётгани ҳақида арз билан келадиганлар жуда кўп. Лекин қиз сўраб келадигани... Қайси йўл маъқул? Уйланолмай юрган ожиз йигитдан кўмакни аяш керакми?

Аввало Нуриддин Ҳолжигитов ҳақида қисқача маълумот: У Булунғурдаги Навоий номли давлат хўжалигида туғилган. Ёши 26 да. Самарқанд шаҳридаги ногирон болалар интернатини тугатгач, 1985 йил СамДД ўзбек тили ва адабиёти куллиётига ўқишга кирди. Ҳозир олий маълумотли.

— Ўқишим давомида ожизларнинг ишлаб чиқариш комбинатида меҳнат қилдим. Ҳозир ҳам шу ердаман. Яшаш жойим...

Ётоқхонада туражагини айтиб, Нуриддиннинг лаблари пирпиради. Унга бир оғиз сўз ортиқча, яримтаси кам эди. Кутдим. Фурсат ўтгач, ўзини қўлга олди.

— Онам ўгай. Вояга етказганлигини ҳисобга олиб, отамдан хабар олиб тураман.

Бу хусусда у бошқа ҳеч нима демади. Аллакимлардек ота ва онасини қорага чапламадиям. Ундаги саховат, одамохунлик, виждонлилик бошидан кечирган ҳамма кечмишлардан устун эди.

— Маошим 600 сўм. Нафақа билан. Камомадим шуки, фақат кўзларимда нур йўқ. Ожизман. Яқинда Оломон қишлоғидан ер олдим. Уй қуришга. Шеъриятга ташнаман. Мумтоз қўшиқларнинг шайдоси деяверинг. Комбинат қошидаги «Наво» дастаси жамоаси иштирокида қўшиқлар айтиб, ўзим ва йиғилганларнинг кайфини чоғ этаман.

Турмушга чиқиш, уйланиш ҳар йигит-қизга ато қилинган тақдир. Ундан ҳар бир инсон баҳраманд бўлади. Биров бунга эртароқ, бошқа кечроқ. Ўйлашимизча, Нуриддин одамийлик нуқтаи назаридан бунга ташна.

— Айримларга пул бериб ололмай юрибман. Топганимни қаёққа, кимга беришни билмайман. Мол-дунёнгни ишониб топшириладиганинг бўлмаса қийин экан.

Тушундик. Унга оилани сарамжон-саришта қиладиган оқила аёл керак. Айтишича, бўлажак қаллиғини ишлатиш, ейишдан, ичишдан бировга тобе қилишни маъқул кўрмайди. Аёли топганини жой-жойига сарф қилса бўлгани. Қолган ҳамма юмушларни зиммасига олади.

— Ожизлигимдан кийимларимнинг кир бўлганини билмай қоламан. Ўшанда менга жуда ноқулай бўлади. Сиз яна ўйламанг, уй бекасига юқорида айтганимдан бошқа масалаларда муҳтожлигим йўқ. Ўзимни-ўзим идрок этаман. Йўлларни кўрмасамда, ҳис этиш қобилиятим бор. Овқат пишириш, хамирни қоришдек икир-чикирларниям қойиллатаман. Фақат ишдан чарчаб келгач, қимирлаш ёқмайди. Шундай чоғда аёлга эҳтиёж сезаман.

Нуриддин жисмонан бақувват. Шу чоққача бирон марта касалланмаган. Ожиз бўлиб қолиши қизамиқнинг асорати. Тўрт ёшида—норасида гўдаклигида қизамиқ тошган. Ўша чоғларда ҳовлиларига келган лўли боланинг кўзига упа суртади. Даволаш ниятида. Охир-оқибатини айтдик. Азобини эса Нуриддин тортаяпти.

— Сизга қайлиқ бўлишга рози бўлган қизга олдиндан айтадиган сўзингиз борми? — сўрайман ҳамсуҳбатимдан. У ўзи ёзган шеърни ёддан ўқийди.

Эй севгилим, сўлим гулим,
Шаҳло кўзли гул юзлигим.
Шўх овозли булбулгинам,
Қайлардасан, излармисан!
Сени йўқлаб тополмасман.
Юрак дардим айтолмасман.
Севги изҳор қилолмасман,
Кел ёнима, зор этмагин.
Висолингга мен интизор,
Ўйлаб сени тунлар бедор.
Ҳажрингда кўп чекдим озор,
Кел ёнима, зор этмагин.
Ишқингдан-ку қолдим ночор,
Келгин жоним кўп этма зор.
Жамолингни кўрсат бир бор,
Излармисан, эслармисан!

У тўлиб-тошиб такрорлаётган сатрлар кишини ўйга толдиради. Шундай бағри кенг, ёрга ташна, хушхулқ кишига бека бўлишни истовчи қизларимиз йўқмикин? Майли, буни кўп муҳокама қилмайлик Ҳар кимнинг диди бўлакча. Фақат қизларга айтадиган бир гапимиз бор. Сизга етти мучаси соғ, аммо қалби, нияти хасталар керакми ёки кўзи ожиз лекин кўнгли покиза эркакми?

Бировга панд-насиҳат қиладиган замон эмас. Маъқул кўрганлар бизга ёки қуйидаги манзилгоҳга мурожаат этишсин: Самарқанд шаҳри—023. А. Бозоров кўчаси, 2-уй, ишлаб чиқариш комбинати. Нуриддин Ҳолжигитовга.

Мабодо тўй бўлиб қолса, у ҳақдаги маълумотлардан Сизларни воқиф этамиз.

Қурбон АЛИ,
«Ёш ленинчи» мухбири.

«Маза қилдик...»

(Фарғонада «Олтин куз — 91» талаба-ёшлар фестивали муваффақият билан ўтди)

Ёшларбоп, кўнгилочар ва серфайз тантаналарнинг бошида ҳар доим комсомол турарди. Хўш, энди-чи? Эртага нима бўлади? Етишиб келаётган авлод комсомолдаги ана шундай хислатлар ва анъаналарни давом эттирадими ёки иқтисодий-ижтимоий муаммолар билан олишишга тушиб кетадими?

Ана шу каби ўй-хаёллар фестиваль якунида тумандек тарқади-кетди. Чунки...

Барибир талабалик яхши-да! Ўзингга ўзинг хўжайинсан, атрофингда ҳамфикр, сирдош жўраларинг.

...Шаҳар кўчалари, унинг бош майдони ва хиёбонлар талабалар истаги ва дидига мослаб безатилди.

Вилоят комсомол қўмитаси ва маданият бошқармаси ҳамкорлигидаги мазкур фестивалга ҳар томонлама пухта ҳозирлик кўрилди. Ҳар гал бўлганидек бу тадбирга номдор даста ёки артистни таклиф этишгани йўқ. Талабаларнинг яйраб дам олишлари учун уларга ўз ҳаваскорлик жамоалари хизмат кўрсатди.

Вилоят байналмилал ва заҳирадаги жангчилар уюшмаси ҳамда комсомол қўмитаси биргаликда «Кимошди савдоси»ни бошлаб берди. Савдога қўйилган ноёб моллар талабалар чўнтагига оғирлик қилсада, «хуморбосди» учун ҳам нарх айтишди улар.

— Тушган маблағнинг бир қисмини болалар уйларига, ногирон «афғон»ларга сарфламоқчимиз, — дейди вилоят комсомол қўмитасининг котиби Анваржон Эгамбердиев.

— Маза қилдик! — дейишди кеча сўнггида ёшлар. — Яқин-ўртада бунчалик яйраб хордиқ чиқармаган эдик.

РУСТАМ БОЙ МУҲАММАД
«Ёш ленинчи» ўз мухбири.

* * *

Суратларда: фестивалдан лавҳалар.

Суратлар муаллифи **М. МАДРАҲИМОВ.**

ТУРКМАН МАУГЛИСИ ТАРИХИ ДАВОМ ЭТМОҚДА

АШХОБОД, 16 октябрь. (ТАСС мухбири Нина Чунакова). Икки йил муқаддам «Туркменская искра» жумҳурият рўзномасида бўрилар ўғирлаб кетган бола ҳақида биринчи бўлиб хабар берган эди. Бола тирик қолди. Бўрилар инида катта бўлган Жума Жумаев инсоний турмушга — тунда кўрпача устида ухлашга, стол ёнида ўтириб овқатланишга зўрға кўникди. Узоқ вақт касалхонада бўлди — одамларнинг гапига кўникди, аввалгидек эмаклаб эмас, икки оёқлаб юришни ўрганди. Ана шуларни ўзлаштириб олиш, айниқса инсон каби гаплашиш учун бола жуда кўп куч сарфлади. Ҳозир у русча, туркманча гаплаша олади, ҳарфларни ёдлаб олди ва ёзишни ўрганди.

«Туркменская искра» Жуманинг кейинги тақдири ҳақида ҳикоя қилиб берди. Рўзномада хабар босилгач, Жумани текшириб, уни ногирон деб белгилашди, сўнгра Ашхобод яқинидаги махсус шифохона-интернатга жойлашди.

У Таня хола — пенсионер Татьяна Кузьминична Карпованн ўз онасидек кутиб олади. Татьяна Кузьминична меҳр-шафқат тадбири билан касалхонага келган вақтида Жума билан танишган эди. Шундан сўнг у болага меҳр қўйди, тез-тез келиб туради.

Бу қоракўз бола унга ким бўлади? «У ўғлимдек бўлиб қолган», — дейди Таня хола. Татьяна Кузьминична бир неча йилдан буён тутинган ўғлига кийим-кечак, озиқ-овқат келтиради. Унинг номига омонат дафтарчаси очиб, тежаган пулларини ўтказиб қўймоқда. Болани уйига олиб кела олмаслигидан куйинади. Оилада, уй шароитида яшаш Жума учун яхшироқ бўлур эди. дейди у. Ҳозирча Жума фақат палатадаги беморлар билан мулоқотда бўлмоқда, бундай шароитда олдинги йилларда ўрганганларини унутиб қўйиши мумкин.

Рўзнома Жумани васийликка олиб, унга одамлар орасида бўлиш қувончини бахш эта оладиган раҳмдил кишилар топилса керак, деб ишонч билдиради.

Мирза КАРИМ

Маҳзун ойим

(РОМАНДАН ПАРЧА)

— Ҳай, уйинг куйгур йўловчилар, нима қилғилиқ бу! Куппа-кундузи йўлтўсарлик қиласизларми?

— Холажон, берманг, холажон, — ёлворарди Адолат. Унинг изтиробли овози Саодат кампир қалбини нимта-нимта қилаётгандай эди.

— Ҳеч кимга бермайман, сени, қизим! Бермайман!

— Уят бўладия, уят! Бу сафар Хайитхон номига гапирган бўлди-да, ўзини четга олди.

— Холажон!

— Қизим! Йў-ўқ, тегмайсан, ўлат келгурлар!

Хошимжон тўра овондозбошининг қамчиси Саодат кампирнинг кураги аралаш юзига тегди. Гўё пичоқ шилгандай юзи шу заҳоти шишиб чиқди.

— Холажон!

— Кўтар, отга ўнгар! Қўлини боғла! Бунча имиллайсан, хумпар!

Ясовуллар шошишганидан нима қилишаётганини ҳам билишмасди.

— Холажон!

— Қизим, қизим, ме-ен, мен... Хайит, сенинг ишинг бу, юрагим сезяпти...

Ҳайитхон опасини туртиб ташлади.

— Акиллама, опа! Етти ёт бегонага юрагинг ачишадия... Ўзингга қарасанг-чи?

— Эл бўлмайсан сен, Хайит! Кўзларинг оқиб тушсин, Хайит!

— Йўқол! Адолатинг билан қўшмозор бўл!

Хайитхон Кенжатойга аравани отлиқлар ортидан шитоб ҳайдашни буюрди.

...Адолат элас-элас кўзини очганда, боши лўқиллаб оғрир эди. Кўзига нимадир таниш кўринди, қаерда у? Бу ерда нима қилиб юрибди? Юраги бирдан шув этди, атрофга аланглади. Эшик томонда кампир қунишиб ўтирарди. Адолатнинг кўзига ялмоғиз сифат кўриниб кетди кампир. Лекин иложи йўқ, қўйнига қўл солиб кўрди.

— Онажон!

— Мени жони ачийди дейсанми? Чучварани хом санайсан. Бир марта лақиллатиб кетганинг етар. Кўр хасасини бир марта йўқотади, уқдингми?

— Сиз...

— Кўз ёшинг билан қўрқитмоқчимисан, сен қиз! Куйдириб кетдинг-а мени! Хошимжон тўра овондозбоши кўнглини чоғ қиламан деб балога қолдим. Уятсиз! Ўшанда ноз қилмаганингда пиликдек бола ҳам кўрардинг.

— Уятсиз, бемеҳр!

— Тилингни тий. Сенга чўпчак айтяпманми ҳали! Хошимжон тўра овондозбоши ҳали шундай кўриниш берсинки, қучоғига ўзинг осилганингни сезмай қоласан. Ишқилиб, Хошимжон тўра овондозбоши тўй тадоригини бошлаб юборди. Мулла Исҳоқ қорига одам юборган, Никоҳни ўқитадию, чиллаликнинг хуморисидан чиқмоқчи. Ишқилиб ниятига етсин! Сен ўзингни бунчалик торозига солаверма! Эр деган шунчалик бўлар-да! Сенинг дийдорингни кўраман деб куйиб кетди бечора. Юз жонидан бир жони қолди ўзиям! Омади бор экан, осмондан тушгандай ярқ этиб кўринганингга тасаддиқ! Ишқилиб, Хайитхонлар омон бўлсин!

— Жодугар! Ялмоғиз!

— Хайитхоннинг совунига кир ювмоқчи бўлибсан-а! Сен киму, у ким! Сен шохида юрмоқчи бўлсанг, у баргида юради-ку! Бир ҳалта тиллани кўз-кўзлаб кетди-я, балога йўлиққур! Опасига азоб бергани-чи? Тиллани бўлгиси келмаган-да. Зимдан иш битиришни хуш кўради у қўшмачи...

— У дунёю бу дунё косаси оқармасин! Кўзлари ўйилиб тушсин!... Зор қилганлар хор бўлсин!

— Сенинг қарғишингга зормиди у!

— Онажон! Ме-ен... Бутун умр чўрингиз бўлай!..

— Чўрини пишириб еймanми? Хошимжон тўра овондозбоши етагида юрганим етар! Тур, у ёқ — бу ёғингга қара! Кечадан бери чўзилиб ётганинг ётган. Текин таом пишириб қўйибдими сенга. Юз — қўлингни юв. Эганг келганда юзингдан нур ёғилиб турсин. Манови тугунни бериб кетишди, — кампир шоша-пиша тугунни еча бошлади. — Оҳ, оҳ, кўзларимни ёндириб юборадия. Қайда қолдинг ёшлигим-ей... Бунча пардай учиб кетмасанг. Рўмолнинг оқлигией... Манови кўйлакни кийсанг нақ парининг ўзи бўласан-қўясан. Тилла исирғами? Бунақасини кўрмагансан. Ҳар куни очилиб юрмайсанми? Ким берадн бунақа бойликни, баччағар! Эскини ямагунингча эсинг кетади. Бахтингни қарая. Ўзи чопиб бошингга қўнаман деб турибди.

— Ер ютсин унақа бахтни!

— Кўрнамак! Ҳали кўраман, Хошимжон тўра овондозбошининг кучоғида эриб кетасан. Ўшанда қадримга етарсан. Бўл, сув илитиб қўйдим, ювин, таҳорат олгинда, меҳмонларингни кут...

Адолат жонсиз эди, гўё баданидаги бутун аъзо сўриб олингану шалвираб тургандай эди. Кўз олдида волидаи муҳтарамаси кўринди, чамаси ўша томон муножот қилаётгандай эди. «Онажон! Сизга талпинган юрагимни суғуриб олдилар, қанотимни қайирдилар. Эшитяпсизми, сизга қўлимни узатган эдим, етгудай эди, эвоҳ, шуни ҳам кўп кўрдилар. Наҳотки йўлимиз шунчалар олис, шунчалар оғир... Менинг оҳларимни сезаётгандирсиз, дардларимни ҳис қилаётгандирсиз. Юрагингизнинг бир парчасиман, ахир! Яна ўша иблис—падари бузрукворимга қўл кўтарган Хошимжон тўра овондозбошининг қармоғига илиниб ўтирибман. Бахти қаро қизгинангни кечир! Қора кунда туғилган эканман, онажон! Яхшилик ўз жомасини яширяпти мендан. Саодат кампирга ишонган эдим. Чамаси унинг айби йўқ, эгачиси Хайит... Хайит ит экан, акиллаган, қўшмачи ит экан. Димоғидан сезган эдим. Не қилай, кимларга ёлворай... Қайларга борай. Дилим зиндон, оёқ-қўлим занжир, муҳаббатим пайхон... Шарафиддин-чи? Қайларда юрган экан у шўрлик! Бирор маҳбубанинг қўйнига кириб... Йўқ, йўқ, ишонмайман, Шарафиддиннинг қўлидан келмайди ундай бузуқлик... Кутади, кутади, кутади... Мен эсам, мен эсам, Ингирчоқнинг остонасидан яна Бачқир томон келиб қолдим. Ойдин нурини сочишга интилган ой шуъласини қора булут тўсиб қўйди, бутунлай тўсди. Тақдирга тан бериб қўя қолайинми? Йўқ, йўқ, худонинг ўзи асрасин. Ундан кўра қаро ер бағрига кирган афзал. Минг бор афзал...

Ҳаёт билан ўлим торозининг икки посангисига қўйилгану, гоҳ униси, гоҳ буниси ғолиб келишга интиларди. Адолат ниҳоят ўлимни афзал кўрди, кўрдию атроф зимзиё тунга айланди-қолди.

Адолат бир зум хуру — хилмон боғи сари боряпти. Бу парилар, бу паривашлар боғлар аро чақчақлашади, кўмкўк оби ҳаёт лиммо-лим тилла ҳавзаларда чўмилишади, о, париларнинг нозик баданлари... Бир-бирларига сув сочишлари, тақимини ўпувчи сочларининг илон янглиғ тебранишлари, сийналарининг силкинишлари... Ана Адолат улар сафига кириб боряпти, паривашлар қучоқ очиб кутиб олишяпти, бири бағрига босган, бири ўпган, бири эса кўнглини кўтарган. Нозикниҳол париваш либосларини ечиб юборди. Адолат бироз ўнғайсизланди. «Вой ановларни, — деди нозикниҳол париваш, — бу кунларга етганлар бор, етмаганлар бор! Сиз жаннат боғининг ҳур парисисиз. У дунёда кўрмаган дамларингиз энди ушалур!» Адолат оппоқ сийналарини қўллари билан беркитганча ўзини ҳовузга ташлайди. Сувнинг роҳат бахшлиги-ей... Минг хил дардга даво бўладия! Сувдан узилгинг келмайди, сузаверсанг, балиқдай типирчилайверсанг. Роҳат, роҳат!..

Дўзах-чи? Ана волидаи муҳтарама Адолатни бағрига босганча дод солади. Қўни-қўшни аранг ажратади, барибир Ҳосият кампир қўймайди. Ўзидан кетади, хотинлар Ҳосият кампир юзига сув сепишади, бир сесканадию, баттар додлайди. «Адолат, Адолатим, Адолатим-ей!..»

Хотинлар уй ясатишади, сандиқдаги бўғчаларни бирма-бир олишади. Кўйлаклик, камзул, рўмолча, чорси, рўмол... Бирма-бир деворларга ёйишади. Бурчакда эса чимилдиқ. Ғассоллар Адолатни олиб кириб кетишади, Хосият кампир қоқила-қоқила сандиқ кавлайди, ғассолга кўйлаклик, оптовада сув қуйган хотинга рўмол беришлик — одат. Ғассоллар кафанлайди, сониян чимилдиққа олиб киришади. Ташқарида уч-тўрт эркак анбар билан овора. Хотинлар чимилдиқ атрофида ёр-ёр айтишади.

Биринчи хотин:
Узун-узун арғамчи
Арғамчимас, ёр-ёр.
Бу дунёда бахтимиз
Бақамтимас, ёр-ёр.
Иккинчи хотин:
Ингирчоқнинг қизлари
Адолатли, ёр-ёр.
Уйинг куйгур ёғдирар
Маломатни, ёр-ёр.
Учинчи хотин:
Хур бағрида булбуллар
Сайрайди-ей, ёр-ёр.
Адолатим жаннатда
Яйрайди-ей, ёр-ёр.
Тўртинчи хотин:
Волидасин қақшатиб
Кетган қизим, ёр-ёр.
Чимилдиқни кўрмайин
Ўтган қизим, ёр-ёр...

Кейин, кейин мурдани тобутга олишиб, қиблага қаратиб қўйишади, эркаклар бирма-бир сафга тизилиб жаноза ўқишга тушишади.

Адолат волидаи муҳтарамасининг сўлғин чеҳрасини кўргандай, ана шу сўлғин чеҳрани ҳароратли кафтлари билан силаб-сийпаламоқчидай бўлди, алалхусус, бунинг имконияти йўқ. Бу икки қалб орасида ўтиб бўлмас жарлик мавжуд. Ундан ўтиш пулсирот кўпригидан ҳам мушкул эди.

(Боши ўтган сонларда).

(Давоми бор).

ОЙНАИ ЖАҲОНДА

ШАНБА, 19 ОКТЯБРЬ

● ЎзТВ I

8.00 «Ассалому алайкум». 9.00 «Ҳужжатли экран». Кинокўрсатув. 9.50 «Қизил Яримой шуъласи». 10.20 Ҳамид Ғулом, Шоҳида Шоҳимардонова. «Муҳаббат наВоси». Муқимий номли мусиқий театрнинг спектакли. 12.20 «Тўртинчи доирадаги бир кеча». Бадиий фильм («Ленфильм»). 13.35 «Ягона оилада». Республика Байналмилал маданий марказидан репортаж. 14.20 Уйчилик паррандабоқарларнинг тажрибасидан. 15.55 Футбол бўйича мамлакат чемпионати. «Пахтакор» (Тошкент) — «Спартак» (Москва). «Пахтакор» Марказий стадионидан олиб кўрсатилади. Танаффус пайтида — катталар учун мультфильм. 17.50 Ўсмирлар учун. «Тенгдошлар». 18.35 Ака-ука Алимовлар куйлайди. 19.25 Кинолавҳа. 19.30 «Ахборот» (рус тилида). 19.50 Ўзбек тилини ўрганамиз. 20.20 «Рақс жилоси». Дилором Шукуржонова. 21.00 «Хафтанома». 22.00 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Дилдаги гаплар». 23/30 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● МТ—ОРБИТА-4

7.00 «Одамлар менга қўшиқ ҳадя этишди». РСФСР халқ артисти М. Антонова ижоди ҳақида телевизион ҳужжатли фильм. 7.30 Мультфильмлар: «Сеҳргар ким?», «Сенинг ўз қуёшинг борми?» 8.00 Хор ижросида концерт. 8.30 Ритмик гимнастика. 9.00 ТСН. 9.15 П. Коган раҳбарлигидаги Москва Давлат симфоник оркестри чалади. 9.40 Жаҳон халқларининг ижоди. 10.10 «Мўъжизасиз мўъжизалар». 10.55 Тонгги дам олиш кўрсатуви. 11.25 «Катак». Ҳужжатли фильм премьераси («Қозоқфильм»). 11.35 Режиссёр А. Белинский фильмлари. «Галатея». Фильм-балет («Лентелефильм»). 12.30 Экологик шарҳ 12.45 «Мусиқий дўкон». 13.15 «Низомий». Бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар («Озарбайжонфильм» ва «Мосфильм»). 15.30 ТСН. 15.45 «Қадрдон юртим». Концерт. 16.00 «Эшикни оҳиста очинг». Ҳужжатли фильм. 16.35 «Салом, она Россия». Шоир В. Соколов. 17.10 «Ер—она масканимиз». Телевизион фототанлов. 17.15 «Буюк Гилельс». Туғилган кунининг 75 йиллигига. 18.15 «Совет немислари». Олмаота — Саратов — Москва телекўприги. 19.15 «Лаббай, эшитаман...». 19.30 «Москва Кремли». 6-фильм. 20.00 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм премьераси. 16-серия. 20.25 «Ақл ўлчови». Телевизион бадиий фильм. 1-серия («Беларусь фильм»). 21.30 Информацион программа. 22.10 «Ақл ўлчови». Телевизион бадиий фильм. 2-серия. 23.15 «Бахтли тасодиф». 00.15 А. Малинин зиёфати. 02.00 Катталар учун мультфильмлар: «Қойилмақом Гоша». 1—7-сериялар. 02.30 «Менинг Углличим — Россиянинг бир томчиси». Кичик рус шаҳарлари билан танишуви ҳайрия кўрсатуви.

● МТ — «Дубль IV»

8.30 Эрталабки бадантарбия машқлари. 8.45 «Афсона». Ҳужжатли фильм. 9.05 «Фольклор олами». 9.50 «Ревю-Кавказ».

18.50 Подольск Епископ Виктор, Д. Лихачёв, С. Ямщиков «Правда» ва Ямское поле кўчасининг бурчаги» кўрсатувида. 19.20 «От за от» («Очиғини айтганда»). «Хомхаёл». 19.50 «Янги пигмалион». Дам олиш кўрсатуви. 20.35 Хабарлар. 20.55 Хайрли тун, кичкинтойлар! 21.10 «Сиёсий бўлим». 21.55 «А» программаси. 23.35 Хабарлар. 23.55 Ф. Донахью ва В. Познер кўрсатуви. 00.45 Баскетбол. Халқаро турнир. «Мак — Дональдс». Франциядан кўрсатилади.

Бош муҳаррир Жаббор РАЗЗОҚОВ.

Таҳрир ҳайъати: М. АБДУСАМАТОВА, А. АҲМЕДОВ (бош муҳаррир ўринбосари), К. ЖУМАНИЁЗОВ, А. ОРЗИМАТОВ, З. ОРТИҚХЎЖАЕВ, К. РАҲИМОВ, З. РИХСИЕВ (масъул котиб), С. РУСТАМОВ, Қ. ЭШМАТОВ.

Таъсис этувчи: Ўзбекистон ЁИ Марказий Қўмитаси
(УЧРЕДИТЕЛЬ ЦК СМ УЗБЕКИСТАНА)

Рўзнома 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган.

БЎЛИМЛАР: ёшлар сиёсати — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-55-96; иқтисодиёт ва экология — 32-58-47; фан ва халқ таълими — 32-58-48; тарих ва маданий мерос — 32-58-47; спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; ахлоқ ва ахборот — 32-57-52; қабулхона — 32-56-58.

Манзилгоҳимиз: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Индекс: 64607.
380.000 нусхада чоп этилади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва тақриз этилмайди.

Рўзномамиз ҳафтанинг сешанба, чоршанба, жума, шанба кунлари чиқади.

Яна рўзномада кўришгунча!

Ўзбекистон КП МҚ нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Чоп этиш вақти соат 20.00 га белгиланган. Чоп этиш учун соат 20.00 да имзо чекилди. Буюртма № 6128. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12